№ 151 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47.

מאָנטאָג, כ"ג סיון תרפ"ט. | 1 lipca 1929 r. | 22-טער יאָהרגאַנג.

לאָדזער יידען אין אַמעריקאַ ווילען אויסבויען אַ מעכאַנישע פאַבריק אין לאָדז

צוצוגרייטען קוואַליפיצירטע יידישע אַרבייטער פאַר די טעקסטיל-פאַבריקען

דער פּראָיעקט זאָל פערווירקליכט ווערען דורך די לאָדזער „יאַנג-מענס" מיט דער הילף פון „אָרט".

דער גיו-אָרקער קאָרעספּאָנדענט פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" שרייבט אונז:

אויף דעם היי-יאָהריגען צוזאַמענפאָר (קאָנווענשאָן) פון דער „פעדעראַציע פון די פּוילישע יידן אין אַמעריקאַ". וואָס איז פאָרגעקומען אין גיו-יאָרק, זענען, ווי אַלע מאָל אייגנלאַדענע געוואָרען אויך אָנגעזעהענע געסט פון פּוילען, וואָס האָבען זיך נראָד געפונען אין אַמעריקאַ, צווישען אַנד. אויך ד"ר סוגנאַלאָווסקי — פון דער „געזעלשאַפט „אָרט".

נאָכ'ן אויספיהרלעכען אַרומרעדען די אויפמאונטערונג פון דער „געזעלשאַפט „אָרט" און די פערשורענע שמעט אין פּוילען און אַנדערע לענדער, האָט ד"ר סוגנאַלאָווסקי מיט דאַרבע ווערטער געשטראָפט די אַמעריקאַנער יידען, וואָס פון מאַנגל פון זערע הבטחות האָט זיך אויסגעלאָזט אַ זעפען-בלאָז...

כאָטש די דעלעגאַטען צום צוזאַמענפאָהר האָבען זיך געטראָפען בעלעדיגט פון ד"ר סוגנאַלאָווסקי'ס רעדע, קען מען שוין איצט, צוויי וואָכען נאָכ'ן צוזאַמענפאָהר, זאָגען, אַז זיין שטראָף-רעדע וועט נישט פערפעהלען אַ האָבען אַנערקאָנ.

די „לאָדזער יונגמענס בענעוואָלענט סאָסיעטי", וועלכע שפּילט די הויפּטראָלע אין דער „פעדעראַציע", האָט אייגנגעזעהן, אַז ד"ר סוגנאַלאָווסקי אין זיין שטראָף-רעדע אין דער אמת'ען עפּעס פּאָזיטיוועס געשטאַלט די אַמעריקאַנער יידען, וואָס פון מאַנגל פון זערע הבטחות האָט זיך אויסגעלאָזט אַ זעפען-בלאָז...

כאָטש די דעלעגאַטען צום צוזאַמענפאָהר האָבען זיך געטראָפען בעלעדיגט פון ד"ר סוגנאַלאָווסקי'ס רעדע, קען מען שוין איצט, צוויי וואָכען נאָכ'ן צוזאַמענפאָהר, זאָגען, אַז זיין שטראָף-רעדע וועט נישט פערפעהלען אַ האָבען אַנערקאָנ.

די „לאָדזער יונגמענס בענעוואָלענט סאָסיעטי", וועלכע שפּילט די הויפּטראָלע אין דער „פעדעראַציע", האָט אייגנגעזעהן, אַז ד"ר סוגנאַלאָווסקי אין אַן עם מיט מאַקע אין דער אמת'ען עפּעס פּאָזיטיוועס געשטאַלט די אַמעריקאַנער יידען אין פּוילען.

פרי פאַרצוברעטען דעם גרונד פאַר דער אַרבעט, האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע ד"ר סוגנאַלאָווסקי צו אַזאַ אַ פערזאַמלונג און דאָס געוואונשענע אין געמען געוואָרען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט געהאַלטען אַ מעסטערהאַפטע רעדע, וועלכע האָט די פערזאַמעלטע אַרייגעבראַכט אין דער גרעסטער בעגעסטערונג. אין דערמיט פאַרבינדענעם אַנ'אויסגעצייכענטען גרונד פאַר זיין פּראָיעקט, לויט וועלכען די „סאָסיעטי" זאָל אויף אַזאַ אַ מעלאַנישע עפּענען אין לאָדז אַ מעכאַנישע פאַבריק, אין וועלכער האַנד-וועבער זאָלען זיך אויסלערנען אַרבעטען אויף קראַפט און דערמיט זיי ערמעגלעכען אַרייגנצוקומען אין די גרויסע פאַבריקען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע אַ יליד. פון אונטער דעם צעברעכענעם אויטאָ האָבען זיך גערעדט געשריען און קרעכצען.

אַ פּויער, וואָס איז גראָד אַדורכגעפאָהרען און בעמערקט די קאַמאַסטראָפע, האָט אַלאַרמירט דעם ווידזעווער פּאָליצעי-קאָמיסאַריאַט און ס'איז געלונגען די פערוואונדעטע אַפּווירצונגען פון אונטער דעם אויטאָ.

אויפ'ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע איז גלייך אָנגעקומען דאָס גאַנצע דאָקטוירים-פּערסאָנאַל צוזאַמען מיט די „שוועסטערן" פון „אַנגאַ מאַריאַ"-שפּיטאָל.

שפּעטער איז אויך געקומען די שטעטישע פּאָליציי. וועלכע האָבען די לעטט פערוואונדעטע געגעבען הילף אויפ'ן אָרט, און די שווער-פערוואונדעטע אין דאָס אַפּגעפיהרט און שטאָט אַרין.

בײַ אַיין פרוי איז אָפּגערוסען געוואָרען אַ שטוק בלייצע.

צוליב דעם, וואָס דער גרעסטער טייל פון וועלכן פאַר די עקאָנאָמישע דער שלאַגענע יידען אין פּוילען.

פרי פאַרצוברעטען דעם גרונד פאַר דער אַרבעט, האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע ד"ר סוגנאַלאָווסקי צו אַזאַ אַ פערזאַמלונג און דאָס געוואונשענע אין געמען געוואָרען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט געהאַלטען אַ מעסטערהאַפטע רעדע, וועלכע האָט די פערזאַמעלטע אַרייגעבראַכט אין דער גרעסטער בעגעסטערונג. אין דערמיט פאַרבינדענעם אַנ'אויסגעצייכענטען גרונד פאַר זיין פּראָיעקט, לויט וועלכען די „סאָסיעטי" זאָל אויף אַזאַ אַ מעלאַנישע עפּענען אין לאָדז אַ מעכאַנישע פאַבריק, אין וועלכער האַנד-וועבער זאָלען זיך אויסלערנען אַרבעטען אויף קראַפט און דערמיט זיי ערמעגלעכען אַרייגנצוקומען אין די גרויסע פאַבריקען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע אַ יליד. פון אונטער דעם צעברעכענעם אויטאָ האָבען זיך געטראָפען בעלעדיגט פון ד"ר סוגנאַלאָווסקי'ס רעדע, קען מען שוין איצט, צוויי וואָכען נאָכ'ן צוזאַמענפאָהר, זאָגען, אַז זיין שטראָף-רעדע וועט נישט פערפעהלען אַ האָבען אַנערקאָנ.

די „לאָדזער יונגמענס בענעוואָלענט סאָסיעטי", וועלכע שפּילט די הויפּטראָלע אין דער „פעדעראַציע", האָט אייגנגעזעהן, אַז ד"ר סוגנאַלאָווסקי אין אַן עם מיט מאַקע אין דער אמת'ען עפּעס פּאָזיטיוועס געשטאַלט די אַמעריקאַנער יידען אין פּוילען.

פרי פאַרצוברעטען דעם גרונד פאַר דער אַרבעט, האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע ד"ר סוגנאַלאָווסקי צו אַזאַ אַ פערזאַמלונג און דאָס געוואונשענע אין געמען געוואָרען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט געהאַלטען אַ מעסטערהאַפטע רעדע, וועלכע האָט די פערזאַמעלטע אַרייגעבראַכט אין דער גרעסטער בעגעסטערונג. אין דערמיט פאַרבינדענעם אַנ'אויסגעצייכענטען גרונד פאַר זיין פּראָיעקט, לויט וועלכען די „סאָסיעטי" זאָל אויף אַזאַ אַ מעלאַנישע עפּענען אין לאָדז אַ מעכאַנישע פאַבריק, אין וועלכער האַנד-וועבער זאָלען זיך אויסלערנען אַרבעטען אויף קראַפט און דערמיט זיי ערמעגלעכען אַרייגנצוקומען אין די גרויסע פאַבריקען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע אַ יליד. פון אונטער דעם צעברעכענעם אויטאָ האָבען זיך געטראָפען בעלעדיגט פון ד"ר סוגנאַלאָווסקי'ס רעדע, קען מען שוין איצט, צוויי וואָכען נאָכ'ן צוזאַמענפאָהר, זאָגען, אַז זיין שטראָף-רעדע וועט נישט פערפעהלען אַ האָבען אַנערקאָנ.

אויסערארדענטליכע זיצונג פון דער „אסיפת הנבחרים".

ירושלים, (3. יוני, (י. ט. א.) דער „וועד הלאומי" האָט בעשלאָסען דעם דעם דריטען יולי ציווסצורופען אַ אויסערארדענטליכע זיצונג פון דער „אספת-הנבחרים". די ווענדונג פון שאַבאַטינסקי'ן אָפּצולעגען די זיצונג איז נישט גענומען געוואָרען אין אַכט. אויף דער זיצונג וועט בעשלאָסען ווערען די פראַגע וועגען דער פערבריטערערער אָנענק.

בחורים פון דער טעלזער ישיבה בעפאַלען פון כוליגאַנעס

קאָוונאַ. 30 יוני (יטא) דער ראש ישיבה פון דער טעלזער ישיבה האָט געמעלדען דער פּאָליציי-מאַכט, אַז בײַם באַדען זיך אין טייך, זענען כוליגאַנעס בעפאַלען מיט שטעקענס עטליכע ישיבה בחורים און זיי שטאַרק צושלאָגען. פּאָליציי האָט צוגעזאָגט צו פערפיהרען אויספאָרשונג.

יידישע שילער געפייניגט אין אַדעס

אויף אַ מיטעלאַרטערליכען שטיינער.

מאָסקווע, (י. ט. א.) פון אַדעס טיילט מען מיט טעלעגראַפיש, אַז אין דער אַרטיגער שולע פון באַהן-אַרבייטער זענען לגבי יודישע שילער אָנגעווענדעט געוואָרען מיטלען, וואָס דערמאָנען די ווילדע אַקטען פון מיטעלאַלטער.

וואָס די דאָזיגע „מיטלען פון מיטעלאַלטער" זענען געווען ווערט אין דער טעלעגראַמע נישט אָנגעגעבען. עס ווערט בלויז איבערגעגעבען, אַז אַ גרופּע לעהרער איז שולדיג אין דעם אַנטיסעמיטיזם. וואָס האָט זיך איינגעוואָרצעלט אין דער דאָזיגער שיל. אַלע לעהרער זענען איצט בעזיזיגט געוואָרען פון זייערע שטעלעס. און עס האָט זיך אָנגעהויבען אַנ'אַפּיציעלע אויספאָרשונג.

וועגרונג פון וועד הלאומי צום פעלקער-בונד

וועגען דער כותל מערבי

ירושלים 30 יוני (י. ט. א) דער „וועד הלאומי" האָט זיך געוועגדעט צו דער קאָמיסיע בײַם פעלקער-בונד וועגען אָפּלעגען דאָס בעטראַכטען די פּעטיציע וועגען דער כותל מערבי ווייל ער האָט צונויפגעקליבען נײַע וויכטיגע מאַטעריאַלען וואָס וועלען דער קאָמיסיע צוגעשטעלט ווערען.

מודעה מהראבינאט

ה' יודה יאסל אדלער דער אינהאבער פון דער יאטקע וסכאדניע 54, האט אויף זיך גענומען צו האלטן אין זיין יאטקע בלויז גלאט כשר פלייש און אלעס זאל ווערען געטרייבערט דורך א מנקר, און נאכקומען אלע אונזערע בעשלוסען וואס אנבאלאנגען כשרות.

לאדזער ראבינאט

טיף ערשיטערט צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון אונזער לאנגיעריגען מיטגליד נ"ע

וואלף מעללער

געשען מיר אלע מתפללים אפצוגעבען דעם לעצטען כבוד דעם נפטר. די לוי' קומט פאר המינט, 1 אזייגער פון טרויער-הויז פיעטריקאווער 92

די גבאים און מתפללים פון דער חברה תנ"ך דווילקא וווסכאדניא 66.

נאך לאנגע און שווערע לידען איז געשטארבען אין עלטער פון 53 יאהר אונזער לאנגיעהריגער מיטגליד

וואלף מעללער נ"ע

מיר געטען אלע מיטגלידער אפצוגעבען דעם לעצטען כבוד און אנטלאזנהמען אין דער לויה, וואס קומט פאר היינט, מאנטאג 1 אזייגער בייטאג פון טרויער-הויז פיעטריקאווער 92.

די פערוואלטונג פון שניידער-צעך אין לאדז, פיעטריקאווער 20

גרויסע אויטאבוס-קאטאסטראפע

מיט ווישניאווע גורער לעטניקעס

20 מענשען צעקוועטשט געווארען אונטער דעם צעשמעטערטען אויטאבוס. — שפּיטאל „אנגא מאריא" איילט מיט הילף.

גרויסער פאניק צווישען די ווישניאווע גורער לעטניקעס.

(דר.) געלעגען פרוה, און אויפ'ן וועג נאָך ווידזעוו קען ווישניאווע גורע פאַרגעקומען אַנ'אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפע, פון וועלכער, 20 מענשען (דערונטער 2 קינדער) זענען פערוואונדעט געוואָרען.

די לעצטע צוויי יאָהר, אין די זומערחדשים, קומען צוזאַמען ווידזעוו און די זומער-וואוינונגען אַרום אַנדזשעיעוו וטליבע אויטאָבוסען. הי-יאָהר, צוליב דעם אויסגעבעסערטען וועג און ווישניאָווא-גורע, האָט זיך די צאָהל אויטאָבוסען אויף דער לוניע פערגרעסערט. ס'רוב זענען דאָס אויטאָבוסען, וואָס געהען פון בושעשוען קען לאָדז.

אַ גרויסער טייל ליעטניקעס האָבען אין די אויטאָבוסען געזעהען אַ „בעקוועמערע" קאָמונוקאַציע אַזוי, אַז בײַ דער סטאַציע אין ווידזעוו, בפרט פרייטאָג, שבת און זונטאָג איז געוואָרען פיל אומערגעלעכער ווי בײַ דער באַהן. מ'שלאָגט זיך ממש פאַר אַ פּלאַץ. דאָס גוצען אויס די אויטאָבוסען-אינהאַבער און פּאַקען אַרײַן אין די אויטאָבוסען צו 20 פערזאָן און נאָך מעהר. אַ חיוט דעם שעהם סתם אַ געיעג, אַ ווישמשיגע אַזעלעך, וואָס גולגער צו מאַכען דעם קורס.

פלוהען די אויטאָבוסען, ווי די רוחות. געלעגן, זונטאָג פרוה האָט זיך צווישען די ווישניאָווע גורער לעטניקעס פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז מיט אַזעלכן פון די אויטאָבוסען איז געשעהן אַ קאַטאַסטראָפע. אַז ס'זענען דאָ אַ סך פערוואונדעטע. די ידיעה האָט אַרויסגערופען אַ פּאַניק. מחמת אַ סך פרויען האָבען אָפּגעוואַרט זערע מענער די פרויען. עלטערן האָבען אָפּגעוואַרט קינדער.

און אַ קורצער צײַט אַרום האָט זיך די ידיעה בעשטעטיגט. געשעען איז די קאַטאַסטראָפע פאַר דער באַהן-ברוק און ווידזעוו. דער אויטאָבוס, וועלכער איז געווען פול געפּאַקט מיט מענער און פרויען (צווישען זיי צוויי קינדער) איז געפלויגען מיט אַ געוואַלדיגער גוקעט. דער שאָפער האָט דעם אויטאָבוס געפיהרט אין אַ זײַט פון שאָסעע, וואו ס'לויגען בערג געהאַקטע שאָסעע-שטיינער. די פּאַסאַזשירען האָבען די גאַנצע צײַט געבעטען דעם שאָפער אַנצוהאַלטען דעם אומפאַל. און אין מיטען וועג, נישט ווײַט פון דער ווידזעווער באַהנסטאַציע, איז דער אויטאָ מיט'ן גאַנצען אומפּעט אַרויף אויף אַ בערג שטיינער.

דער אויטאָבוס איז געווען אַ שרעקליכער. דער שווערער אויטאָבוס האָט זיך אויבערגעדרעהט, און דער אונטערשטער טייל איז צעשמעטערט געוואָרען.

צווישען די פּאַסאַזשירען האָט אויסגעבראָכען אַ יללה. פון אונטער דעם צעבראָכענעם אויטאָ האָבען זיך געהערט געשריען און קרעכצען.

אַ פּויער, וואָס איז גראָד אַדורכגעפאָהרען און בעמערקט די קאַטאַסטראָפע, האָט אַלאַרמירט דעם ווידזעווער פּאָליצעי-קאָמיסאַריאַט און ס'איז געלונגען די פערוואונדעטע אַפּווירצונגען פון אונטער דעם אויטאָ.

אויפ'ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע איז גלייך אָנגעקומען דאָס גאַנצע דאָקטוירים-פּערסאָנאַל צוזאַמען מיט די „שוועסטערן" פון „אַנגא מאַריא"-שפּיטאָל.

שפּעטער איז אויך געקומען די שטעטישע פּאָליציי. וועלכע האָבען די לעטט פערוואונדעטע געגעבען הילף אויפ'ן אָרט, און די שווער-פערוואונדעטע אין דאָס אַפּגעפיהרט און שטאָט אַרין.

בײַ אַיין פרוי איז אָפּגערוסען געוואָרען אַ שטוק בלייצע.

צוליב דעם, וואָס דער גרעסטער טייל פון וועלכן פאַר די עקאָנאָמישע דער שלאַגענע יידען אין פּוילען.

פרי פאַרצוברעטען דעם גרונד פאַר דער אַרבעט, האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע ד"ר סוגנאַלאָווסקי צו אַזאַ אַ פערזאַמלונג און דאָס געוואונשענע אין געמען געוואָרען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט געהאַלטען אַ מעסטערהאַפטע רעדע, וועלכע האָט די פערזאַמעלטע אַרייגעבראַכט אין דער גרעסטער בעגעסטערונג. אין דערמיט פאַרבינדענעם אַנ'אויסגעצייכענטען גרונד פאַר זיין פּראָיעקט, לויט וועלכען די „סאָסיעטי" זאָל אויף אַזאַ אַ מעלאַנישע עפּענען אין לאָדז אַ מעכאַנישע פאַבריק, אין וועלכער האַנד-וועבער זאָלען זיך אויסלערנען אַרבעטען אויף קראַפט און דערמיט זיי ערמעגלעכען אַרייגנצוקומען אין די גרויסע פאַבריקען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע אַ יליד. פון אונטער דעם צעברעכענעם אויטאָ האָבען זיך געטראָפען בעלעדיגט פון ד"ר סוגנאַלאָווסקי'ס רעדע, קען מען שוין איצט, צוויי וואָכען נאָכ'ן צוזאַמענפאָהר, זאָגען, אַז זיין שטראָף-רעדע וועט נישט פערפעהלען אַ האָבען אַנערקאָנ.

די „לאָדזער יונגמענס בענעוואָלענט סאָסיעטי", וועלכע שפּילט די הויפּטראָלע אין דער „פעדעראַציע", האָט אייגנגעזעהן, אַז ד"ר סוגנאַלאָווסקי אין אַן עם מיט מאַקע אין דער אמת'ען עפּעס פּאָזיטיוועס געשטאַלט די אַמעריקאַנער יידען אין פּוילען.

פרי פאַרצוברעטען דעם גרונד פאַר דער אַרבעט, האָט די „סאָסיעטי" אייגנגעלאַדענע ד"ר סוגנאַלאָווסקי צו אַזאַ אַ פערזאַמלונג און דאָס געוואונשענע אין געמען געוואָרען.

ד"ר סוגנאַלאָווסקי האָט געהאַלטען אַ מעסטערהאַפטע רעדע, וועלכע האָט די פערזאַמעלטע אַרייגעבראַכט אין דער גרעסטער בעגעסטערונג. אין דערמיט פאַרבינדענעם אַנ'אויסגעצייכענטען גרונד פאַר זיין פּראָיעקט, לויט וועלכען די „סאָסיעטי" זאָל אויף אַזאַ אַ מעלאַנישע עפּענען אין לאָדז אַ מעכאַנישע פאַבריק, אין וועלכער האַנד-וועבער זאָלען זיך אויסלערנען אַרבעטען אויף קראַפט און דערמיט זיי ערמעגלעכען אַרייגנצוקומען אין די גרויסע פאַבריקען.

ווינער ארטאפעדישע פּראַצאַווניע

— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפס-מאָדעלען וולקאַדקעס גענען פּלאַט-פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאַרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גראַנסקאַ 28 וו. 1 פון 5—7 אויענד

Dr. med. A. Mazur

ספּעציעל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז און מאָלז-קראַנק
ווי אויך שטום און שפּרעך-פעהלער
הסכאַדניא 65
אייגנגאַנג אויך דורך פיעטריק. 46) טעל. 66-01

Dr. med. Albert Gotlib

אַקושער און ספּעציאַליסט פון פרויען-קראַנקהייטען
פיעטריקאַווער 26, טעלעפ. 77-50
נעמט אָן פון 8—10 און פון 4 ביז 7 אויענד.

Dr. Niewiażski

האָט זיך איבערגעצויגען
אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אויענד.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער
שוועכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

Dr. med. Adam BENDER

האָט זיך איבערגעצויגען אויף
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 14-75
ספּעצ. פאַר אינערליכע
און האַרץ-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 5—7 נאָכמיטאָג. 0085

דר. מעד. י. פּיוולעוויטש

צוריקגעצויגען
צענעלניאַנע 19 — טעלעפאָן 17-61

Dr. med.
Roman Bornstein
Ciechocinek willa Ormuzd

Dr. med. Józef Imich

ספּעציאַל-אַרצט פאַר האַלז, נאָז, אויערן און
קעהל קאָפּ-קראַנקהייטען מאַניושקי 1
Moniuszki 1, Tel. 9-97
צוריקגעצויגען.
נעמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אין אויענד

Doktór
Mikołaj Bornstein
KRYNICA
willa „Belmont"

דייטש-פוילישע אונטערהאנדלונגען

הויבען זיך אן איבערמארגען איז פאריז

געעפענט דער צוזאמענפאהר פון די יודישע קאאפעראטיוען

דייטש-פוילישע אונטערהאנדלונגען הויבען זיך אן איבערמארגען איז פאריז

בערלין, (טעלעגראם.) שבת פריה איז דער דייטשער באטשאפטער אין וארשא רושער אנגעקומען קיין בערלין, כדי זיך צו פערשטענדיגען וועגען דער לאגע פון די דייטש-פוילישע אונטערהאנדלונגען, וואס זאלען זיך אנהויבען אין פאריז דעם רייטען יולי.

געעפענט דער צוזאמענפאהר פון די יודישע קאאפעראטיוען.

וארשא, (טעלעפאניש) היינט אין דער פריה האט זיך געעפענט דער צוזאמענפאהר פון די יודישע קאאפעראטיוען. צום צוזאמענפאהר זענען געקומען 310 דעלעגאטען פון 150 שטעט. די ערעפנונגס-רעדע האט געהאלטען דיר. שאליש. דערויף טרעט מען צו וואהלען א פארזיצענדען, עס זענען ארויסגעשטעלט-געווארען די קאנדידאטורען פון ד"ר ראזענשטרייך און ד"ר פארנאס. בעת די וואהלען איז געקומען צו א שטורמישע דעבאטע אבער לסוף איז געווהלט געווארען אלס פארזיצענדער ד"ר ראזענשטרייך, אלס וויצע-פארזיצענדער איז געווהלט געווארען זיידענשנור. איינער פון די בייזיצערס איז דער לודזער דעלעגאט אדווקאט צימערמאן.

נאך די וואהלען פון פרעזידיום ווערען גלייטענד בעגריכונגען פון פערשידענע נאציאנאלשאפטליכע אינסטיטוציעס און די אנגעקומענע טעלעגראמעס פון אויסלאנד.

דעם בעריכט פון דער טעטיגקייט פון רעוויזיאנס-פערבאנד גיט אפ דיר. ביר-קענהיים, וואס גיט גלייכצייטיג א איבערזיכט פון עקאנאמישען מצב אין לאנד, דע-ריף ווערט ערקלערט א הספקה.

נאך דער הספקה ווערען אויסגעקליבען א ריה קאמיסיעס. אין דער פינ-אנענץ-קומיסיע זענען ארין פון לודז דר. טארנצקאווער און ראזענבערג. עס ענטוויקעלט זיך דאן א דעבאטע צי מען זאל וועהלען א נייעם ראט אדער מען זאל איבערלאזען דעם אלטען דירעקטאריאט אויף זיין אמט. עס ווערט לסוף אנגענומען א רעזאלוציע אין וועלכער עס ווערט דעם דירעקטאריאט אויסגעדריקט א דאנק פאר זיין ביז-איצטיגער טעטיגקייט. דערמיט איז די דיסקוסיע א'בער'ן בעריכט געענדיגט ווארן. 11 אוועד ענדיגט זיך די ערשטע זיצונג. דער צוזאמענפאהר וועט זיך [illegible]

[illegible] ווען איז דער פערבריישערטער אגענט

פאריז 30 [illegible]ענץ פאר'ן ארבייטסגי.א.) די קאנסע[illegible]קליבען אלס דעלעגאט[illegible] האט אויס-[illegible] דער פער-דרייטערטער יודישער אגענט דעם פיח-רער פון די סאציאליסטען דעם. לעצן בלום.

געשלאסען דעם קאנגרעס פון די פען-קלובען

ליטעראַרישער פריהמארגען לכבוד דער יוד. ליטעראַטור

ווין, 30 יוני (יטא) היינט האט זיך געענדיגט דער קאנגרעס פון די „פען"-קלובען.

עס איז איינגעצערדענט געווארען א ליטעראַרישער פריהמארגען לכבוד דער יודישער ליטעראַטור, דער יודישער דע-לעגאט אויס'ן קאנגרעס, דער בערים-טער יודישער שריפטשטעלער שלום אש האט געהאלטען א גרויסע רעדע וועגען וואוקס פון דער יודישער ליטעראַטור. נחמן מיזעל האט גערעדט וועגען דער קאנקורענץ צווישען ניו יארק און וואַרשא. דער טונקעלער און בער האראוויטש האט-בען געלייענט איינעגע ווערק און זלמן רייזען האט געהאלטען א גרויסע רעדע וועגען יודישער קולטור.

ערשטע פרוי-פארזיצער פון ארבייטס-געריכט אין בערליי — א יודישע פרויליין

בערלין (י. ט. א.) אויס'ן אמט פון פארזיצער פון איינעם פון די ארבייטס-געריכטען פון דער שטאט בערלין איז בעשטימט געווארען די יודישע פרל. דר. עדיט קלויזנער. עס איז דער ערשטער פאל אין דייטשלאנד פון נאמינירען א פרוי אויפ'ן פארזיצער-אמט אין אר-בייטס-געריכט.

די „אגודה" איז דער פערבריי-טערטער אגענט

ירושלים 30 יוני (י. ט. א.) אין די קרייזען פון „ועד הלאומי" הערשט די איבערצייגונג אז די „אגודה" וועט בעקומען איינעם פון 6 פלעצער וואס דאס ארץ ישראל יודענטום האט אין דער פערבריישערטער אגענט.

אונגארישער געריכט בעשטראפט א יודישען סוחר פאר געגענשטעלן-זיך אנטיסעמיטישע עמפצעסען

בודאפעשט (יטא) אין היגען געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס פון יו-דישען סוחר ארנאלד ווידער, וועלכער איז אנגעקלאגט געווארען אין בעטיילי-גען זיך אין דער זעלבסט-שוץ בעת די פאר-א-יאהריגע אנטיסעמיטישע סטודענ-טען-עקסצעסען.

דער פערטיידיגער האט געפאדערט פאר'ן אנגעקלאגטען א מילדע שטראף אפעלירענדיג צו די ריכטער נעמען אין אכט דעם גייסטיגן צושטאנד פון אנגעקלאג-טען וועלכער האט געזעהען, ווי זיינע גלוי-בענס-ברודער ווערען שוצלאז בעסאלען דורך די אקאדעמיקער. דערביי ווערען די לעצטע קינגמאל נישט צוגעצויגען צו פערענטוואָרטליכקייט.

דאס געריכט האט ארויסגעגעבען אר'ר אורטייל, לויט וועלכען דער יודישער סוחר איז פער'משפט געווארען צו בע-צאהלען 200 פענג שטראף.

דער נ"-איבערגעבויטער קהלה-לאקאל, איז א ציהרונג פאר דער לודזער יוד. אויטאנאמער רעפרעזענטאנץ

פרעסע-רשטימהער אויף א גלעזעל טיי אין דער קהלה.

(פ.) נעכטן 8 אוועד זענען אין לאקאל פון דער קהלה פערבעטן גע-וואָרען די פאָרשטעהער פון דער לא-דזער יודישע פרעסע אויף א גלעזעל טיי לכבוד דעם אויסגעפערטיגטן אובער-בוי פון ג'ס קהלה-לאקאל.

ווער עס געדענקט, ווי עס האט אויס-געזעהן די לאדזער קהלה אמאל, וועט אונז שטימען צו זעהן די שעהן-אנג-געארדענטע קאבינעטען און ביוראָס, די פיין מעבלירטע און עסטעטיש-אויסגע-פערטיגטע צימערען. עס און דעם פרו-הערדיגען פערוואהרלאָזטען קהלה-לא-קאל נוטש צו דערקענען. אמ אין א גרויסער זיצונגס-זאל פאר'ן ראט און פערוואלטונג: מיט א גאלעריע פאר'ן פו-בליקום, אמ אין א צימער פאר'ן ראבי-נאט, אמלוכע קאבינעטען פאר'ן פרע-זידיום, פאר'ן פרעזעס, וויצע-פרעזעס און סעקרעטאר. יעדער קאבינעט און פערזעהן מיט א מעלעפאָן-אפאראט און מיט אנגערלוכע מעלעפאָן-פערבינדונג.

אין בעזונדער, דער פרעזידיום-אָזאַל, אפגעטעלט פון מערעסאנטען. מיט לינג. פאר דו אונ-לאקאל, וואס אזא אז מ'ווארט — א זענטאנ'ן, ווי עס אין דו קאָנ רעפרע-דוער יודענטום, דארף זיך נוי פון לא-שעה-מען.

פרעזעס מונצבערג עפענט דו נעמ-ליכע בעגעגענוש מיט די יודישע פרע-סע-פערטרעטער מיט א קורצער רעדע. ער דרוקט אויס זיין דאנק דער יודישער פרעסע פאר אזהר אביגקמווער בעלעל-מונג פון דע רקהלה-טעטיגקייט.

אין ווייטערדיגען טייל פון זיין רעדע שטעלט זיך פרעזעס מונצבערג אפ אויף א ריה מעשים, וואס דו קהלה האט דורכגעפיהרט לטובת דער יודישער בע-פעלקערונג אין לאדז. צווישען אנדערן ווייזט ער אן, אז נאך לאנגע בעמיהו-גען אין אזהם געלונגען, אז דו שטאמ-פערוואלטונג זאל אנגלורען דעם חוב, וואס דו יודישע קהלה אז שולדיג פאר דער פער-

דערויף נעמט א וואָרט רער. ישראל קאהאן. ער ערקלערט, אז „לאדזער טאגעבלאט" שטיצט אונפער יעדען שע-פערושען בח אין יודענטום. דו שטעלונג פון „לאדזער טאגעבלאט" צו דער קהלה אז אויך אפהענגיג פון אהר טעענקטיט פון אהרע מעשים. יעדער שרוט פון דער קהלה, צו הויבען דעם אגזעהן אין — אין דעם פאל — אוך דאס אויסזעהן פון דער יודישער רעפרעזענטאציע, אז בעגרינדעט.

רער. קאהאן דערוועקט בי דער גע-לעגענהייט דו פראגע וועגען, צולאזען דו יודישע פרעסע-פערטרעטער צו דו זי-צונגען אויך פון דער קהלה-פערוואלטונג, ווייל נאר דעמאלט וועט דו רעדאקציע קענען טראגען דו פערענטוואָרטליכקייט פאר דו בעריכטען, וואס זי פערעפענט-ליכט.

רע. קאהאן מאכט אויך אויפמערק-זאם, אז דער פלאץ, וואס אין בעשטימט געווארען פאר דו פ'עכע-פאָרשטעהער ליף דו רעדע-זוצונגען, אז נוטש אונ-גאנ'ן צוגעפאסט צו קענען נעהערנ-ערפיהלן דו אז פגאבען פון דער פרע-סע, אז א לעגט פאר צו בעשטימען אנ'אנדער אנ'נאהענטער צו דער רעדנער-טריבונע.

ארום דער רער. פון רער. ישראל קאהאן ענטוזקעלט זיך א ברייטע דיס-קוסיע, אין וועלכער עס עטטילוגען זיך פרעזעס מונצבערג, ד' פרנק וואוידיס-לאווסקי, זאמערפעלד, קארא, און דו ה"ה י. שולמאן און י. ראזענבלוט.

פרעזעס מונצבערג ערקלערט, אז פרונציפיעל האט ער נוטש געגען דו פרעסע-פאָרשטעהער זאלען זיין אנ-וועזענד אויף דו פערוואלטונגס-וויצונגען ער ווייזט אבער אז, אז דאס וואלט גע-שטערט דער פערוואלטונג און אהר אר-בייט. וואס שייך דעם ארט פאר דו פרעסע-פאָרשטעהער אויף דו ראט-וויצונ-גען, זאגט ער צו דו זאך אויסצוטעסט-רען.

נאכ'ן בעקוקען דעם שעהנעם לאקאל, וועלכער איז געגליך אנערגעבויט גע-וואָרען לויט'ן פלאן פון ארכיטעקט מארק פיין, פערברענגען דו פערזאמעל-טע און א געמיטליכען שמועס בי א גלעזעל טי. צום סוף ווייזט פרעז. מונצ-בערג אן אויף דו פערדיענסטען פון קהלה פערסאנאל וואס ארבייטען אונערמידליך אויף זייערע אנפערטרויטע פאסטען, פא רוואס ער זאגט זיי א וואָרימען ישר כח.

דער צ'ניסטישער וואהל-טאג אין לאדז

די לעבהאפטיגע וואהל-קאמפאניע צום 16. ציו-ניסטישען קאנגרעס.

(ג) צו די וואהלען צום 16. ציוניסטי-שען קאנגרעס איז געכטען מאביליזירט געווארען דאס גאנצע ציוניסטישע לאדז. די וואהלען זענען אדורך זעהר לעב-האפט.

שוין 10 פריה, ווען עס האבען זיך געעפענט די וואהל-ביוראָס, האבען אנ-געהויבען קומען שוקלים אפצוגעבען זייערע שטים-צעטלען.

צוליב די וואהלען האבען כמעט אלע ציוניסטען פערלאזען די זומער-וואוינונ-גען און געקומען אפגעבען זייערע שטי-מען. א לעבהאפטע אגיטאציע איז אנ-געגאנגען פון פריה ביז שפעט אין אוונד פאר'ן בנין פון ציגעל-גאס 4, ווי אויך אין טויער און אויף די טרעפ, וואס פיהרט אין ציוניסטישען וואהל-לאקאל. די אגיטאטארען האבען געארבייט לויט אלע כללים פון א וואהל-קאמף: דורך פלוג-בלעטער, דורך פלאקאטען, דורך טעלען „גומערלעך".

10 א זייגער איז אוועגד, זענען גע-שלאסען געווארען די טירען פון די וואהל-ביוראָס.

* * *

1 איינאכט איז בעקאנט געווארען דער רעזולטאט פון די וואהלען אויף ציגעל-גאס 4, עס האבען בעקומען ליס-טע 1 „על המשמר" 256 שטימען, ליסטע 2 „עת לבנות 635. ליסטע 3 „מזרחי" 24 שטימען, ליסטע 4 רעוויזיאניסטען 170 שטימען, ליסטע 5 „התאחדות" 31 שטימען, ליסטע 6 „פועלי ציון" 195 שטימען.

דער רעזולטאט פון די וואהלען אין ענגלישען זאל איז פאלגענדער: ליסטע 1 — 26 ליסטע 2 — 12 ליסטע 3 — 699 ליסטע 4 — 20 ליסטע 5 — 541 ליסטע 6 — 13

סך-הכל זענען אין בידע וואהל-ביוראָס אפגעגעבען געווארען 2622 שטי-מען און נסמענדיג אין אכט די צאהל וואהל-בערעכטיגטע איז די וואהל-פרעק-וענץ געווען פערהעלטניסמעסיג א גרויסע.

וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס

זענען אין וואַרשא אראפ מיט א גרויסער פ'עק'ענץ

וארשא (טעלעפאניש) היינט זענען דו פארגעקומען די וואהלען צום 16-טען ציוניסטישען קאנגרעס. דער אינטע-רעס צו די וואהלען איז געווען א שטאר-קער. א גרויסע אגיטאציע האבען גע-פיהרט „מזרחי" און די רעוויזיאניסטען. פארמיטאג איז די וואהל-פרעקווענץ גע-ווען א שוואכע. דאנעגען נאכמיטאג האט די פרעקווענץ בעדייטענד זיך פערגרע-סערט. אין אלגעמיין האבען געשטימט ביז 70 פראצענט פון די וואהל-בערעכ-טיגטע. די וואהלען זענען אדורך רוהיג.

דער רעזולטאט פון די וואהלען איז נאך נישט בעוואוסט. ביז איצט ד. ה. 2 אזייגער איינאכט איז בלויז בעקאנט, אז אויפ'ן ערשטען ארט געהט „מזרחי". דער רעזולטאט וועט בעקאנט ווערען מארטאגס.

רעזולטאט פון די וואהלען איז קאליש.

קאליש, (טעלעפאניש) דער רעזול-טאט פון די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס אין קאליש, איז פאלגענדער: ליסטע 1—215 שטימען, ליסטע 2—35 שטימען, ליסטע 3—561 שטימען, ליסטע 4—1 שטימען, ליסטע 5 — 80 שטימען, ליסטע 6—29 שטימען.

האלב זומער קאלאניעס איז פארק 3. מאי ווערען היינט געעפענט

יודישע שול-קינדער מוזען עסען טריפות.

(—) ווי בעקאנט ארגאנזירט דער מאנטרעאלער ועד פון יאהר האלב-זומער קאלאניעס אין פארק 3 מאי פאר די קינדער פון די הונגע פאלקס-שולען. צו-שען די דאזיגע קינדער וואס כערבערג-גען א גאנצען טאג אויף די האלב-זומער קאלאניעס געפונען זיך אויך עטלעכע הונדערט יודישע קינדער. היות די שול קינדער ווערען דארט בעשטיצט פון א שפאטישער קוך האבען הרב פינגער און ראטמאן י. בערמאן זיך געווענדט מיט א אונטערוועגען צו דער אפטיילונג פאר געזעלשאפטלוכער אויפזוכט בעם מאגיס-טראט בעמענדיג, אז די פאר יודישע שול-קינדער אויף די האלב-זומער קאָ-לאניעס זאל אינגעהרעגט ווערען א (ז) אזייגער איינאכט אין בעקאנט געווארען דער ראטשלאג פון ה' מ. קובשבוים און מיט אינזיגע מעג צוריק פארגעקומען און לאקאל זאוואדזקא 5 די אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פאלקס-בולדונגס-ליגע.

פון מעטגקטטס-בערוכט וואס עס האט אפגעגעבען ה' מעגענבוים און צו זעהן, אז די פאלקס-בולדונגס-ליגע האט אין בערוכטס-יאהר געהאט צו קעמפען מיט גרויסע פינאנציעלע שווערנקייטען און דערויבער און אויהר ארבייט געווען בעגרענצט.

עס ווערען דאן ארגאנזירט א גאנ-צע רייה פארשלאגען וועגען שאפען א שול פאר דערוואקסענע. שאפען א לע-זע-זאל, פערגרעסערען די בובליאָטעק און אזוי ווייטער.

צום סוף און אויסגעקליבען געווארען א נייע פערוואלטונג פון פאלגענדע פער-זאנען:

ארוואָ. ווייצמאן, מ. קורשבוים, ב. לעווין, ד. מענענבוים, א. גאלאנטע, ל. פלודווינסקי, מ. פראנקענמאל א.

יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

פון דער פאלקס-בילדונגס-ליגע, זאוואדזקא 5

(—) אונטערן פארזיץ פון ה' מ. קובשבוים און מיט אינזיגע מעג צוריק פארגעקומען און לאקאל זאוואדזקא 5 די אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פאלקס-בולדונגס-ליגע.

פון מעטגקטטס-בערוכט וואס עס האט אפגעגעבען ה' מעגענבוים און צו זעהן, אז די פאלקס-בולדונגס-ליגע האט אין בערוכטס-יאהר געהאט צו קעמפען מיט גרויסע פינאנציעלע שווערנקייטען און דערויבער און אויהר ארבייט געווען בעגרענצט.

עס ווערען דאן ארגאנזירט א גאנ-צע רייה פארשלאגען וועגען שאפען א שול פאר דערוואקסענע. שאפען א לע-זע-זאל, פערגרעסערען די בובליאָטעק און אזוי ווייטער.

צום סוף און אויסגעקליבען געווארען א נייע פערוואלטונג פון פאלגענדע פער-זאנען:

ארוואָ. ווייצמאן, מ. קורשבוים, ב. לעווין, ד. מענענבוים, א. גאלאנטע, ל. פלודווינסקי, מ. פראנקענמאל א.

פעראנטוואָרטליכקייט פון דער פאסט פאר פערשידענע ווערט-זאכען.

(וו) דאס פאסט-מונוסמעריום און צו-געשריבען אויסצוארבייטען פארזרג-מען, וואס בעשטימען מאטעריעלע פער-אנטוואָרטליכקייט פון דער פאסט, מע-לעגראף און טעלעפאָן. עס וועט אינגיג פונהיים ווערען א ענטשעידונגס-מארוף פאר פערלוירענע רעקאָמענדירטע ברוי-פאקעטען א. א. ח.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט אן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקרי׳פטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
עדיטאָריעל: רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די אפענסיווע פון די ענדעקעס

נאָך דער מאַי-איבערקערעניש, ווען מארש. פילסודסקי היט די ענדעקעס שטארק צוטרייטעלט, ארויסגעוואָרפען זיי פון דער ארמעע און פון דער צוויילער אדמיניסטראציע, פון די „נוטע" שטעלעס, וועלכע זיי האָבען דאָרט פערכאפּט אין די לאנגע יאָהרען פון זייער פינסטערער ממשלה — האָבען זיך די ענדעקעס, ווי דער שטארק צושלאָגענער וואָלף, געמאכט, ווי גע׳ווארט. אויפ׳רעגלעכע מענשען האָבען געקענט מיינען, אז זיי זענען טאקע געשטערבען; אבער באלד האָבען זיי אָנגעהויבען ארויסצווייזען סימנים, הגם פון אָנהויב שוואכע פון לעבען; דאָס הייסט, געשאָרבען זענען זיי נאָך נישט, אָבער, ביים אויסגעהן...

זייער לאנג איז געווען אזא אומגליקליכע, דאָס זיי האָבען באלד געפונט פערגלאָצען די אויגען צום הימל און טענהן ווי שטענדיג, מיט א טיפער איבער-נבענקייט צום ליבן גאָט, וועגען רעכט און יושר, וועגען דער בעל-טובה קאָנ-סטיטוציע, וועגען די סערגוואלדיגע בירגערליכע פרייהייטען און אז. וו. קומט א פאָגרָם-מאכער-גנדיגע פארטיי, ווי די ענדעציע, און הויבט אן צו פאָדערן רעכט און יושר — איז דאָס א סימן, אז זי ליגט אין דער ערד.. אזא פארטיי רעדט וועגען רעכט און יושר, ביז... זי דערשפירט אין זיך דעם כח צו פערגוואלדיגן פרעמדע רעכט און ציטערעטען מיט די פיס דעם יושר בנוגע שוואכע; דאן הערט זי אויף צו קרעכצען אין הויפּ אָן צו זידלען און שלאָגען... די שוואכע — נאָטרליך, אינ-טערהיפענדיק זיך און אונטערלעקענדיג זיך אין דער זעלביגער צייט צו די שטאר-קע, פאר וועלכע מען האָט מורא. זיי זאָלען זיך, חס-וחלילה, נישט איינשטעלען נאר די שוואכע...

די ווילדע מענשענפרעסערישע פארמע פון דעם פריצישען אנטיסעמיטיזם אין פוילען שטאמט נאָך פון דער פוילישער פערקנעכטונגס-צייט. פון דער דאָזיגער צייט שטאמט די לעכערליכע גדלות-משוגעתן פון דער דאָזיגער צייט שטאמט אויך דעם קוק פון פוילישע פריצים אויף יודען, ווי אויף א שייר לעזאול, וועלכער איז מולדיג און טראָגט די אחריות פאר אלע אומגליקען, וואָס האָבען געטרעפען און קע-נען טרעפען פוילען אדער, בעסער געזאָגט, די פוילישע פריצים די לעצטע זע-ען, ווי בעוואוסט, חשובע נבורים הן פיזיש. הן מאָראליש און הן אינטעלעקטועל!.. די יודען זענען, ווי בעוואוסט, אין די אלע פרטים מינדערווערדיג און דער רבוו-טל עולם האָט זיי בעשאפען נאָר צו בעמיסטיגען די גרויסע פעלער פון דער נרעס-טער, ד. ה. פון דער פוילישער קולטור... יודען מיזען דערפיהלען אלע זייערע התחייבותן לגבי דער פוילישער מלוכה און דעם פוילישען פריץ, דערפאר מיזען אלע פאָלאקען צוגעמען ביי זיי די פרנסות, באַיקאָטירען אויף דעם עקאָנאָמישען און אויף דעם קולטורעלען געביט און בכלל אָנווענדען אלע מיטלען כדי זיי צו פשרן!...

די גרעבע פריציש-קלעריקאלע ענדעציע האָט זיך אויך א נאָמען געגעבען „רעמאָקראטיע", ווילענדיג, ווי אנדערע אָרגאניזאציעס מיט פריציש שטרע-בונגע און שטימונגען — בעקומען, ביז די וואהלען לכל הפחות, די שטימען פון די ברייטע מאסען. דעריבער רופען זיי צו זיך אי די פויערים, אי די ארבייטער. די פויערים לייגען זיי חלילה נישט פאר קיין אג אר-רעפאָרמע, וואָס זאָל פערבע-סערען דעם פויערישען הונגער אין ערד, למשל, און בכלל זיין שווערע נאָקאָנ-מיש לאגע. ניין! זיי גיבען איהם ערד אויף די קרעסען, וואָס נעהערט אנדערע פעלקער און נישט פאָליאקען — אָסאדניצטוואָ. אויף די קרעסען האָבען זיי אינ-געהערט אזא מין פוילישען „האקאטיזם"... די ארבייטער ווייער גיבען זיי נישט חלילה קיין הנחות לגבי פאבריקאנטען אדער אין שאלות פון ארבייטער-שוץ; חלילה! די ארבייטער זאָגען זיי צו... עולם הבא קודם כל אין פאָגראָמען אויף ווען אחרון כל!...

ווייטער, דער שטאָטישער קליין-בורזשואזיע צאָהלען די ענדעקעס מיט... דעם יודען! „ביי דעם יודען אלץ אָפּגעמען און אָפּגעבען סאָלאקע,"..

ווי איהר זעהט, איז דער יסוד פון דער גאנצער ענדעקישער אידעאָלאָגיע, בחלה, דער קוק, אז דער פריץ איז די זאָלץ פון דער ערד! נאָר די פאָלאקען האָב ן רעכט; אלע אנדערע פעלקער, וואָס וואוינען אין פוילען האָבען נאָר התחייבותן בנוגע צו דער פוילישער מלוכה און צום פוילישען פריץ, רעכט נישט. ווייטער, פון די פאָלאקען גופא אפילו האָבען נאָר די פריצים פולע רעכט; אלע אנדערע געזעלשאפטליכע קלאסען און גרופירונגען, אפילו פוילישע, זענען נאָר א גוטיגער צוגאָב צום פריץ, וועמען זיי מוזען דינען!... ועל כולם — א ווילדער פול מיט שקרים, בלבולים און זלוזלים, אנטיסעמיטיזם!

אָט דאָס איז דער תמצית פון דער מאוס׳ער פריצישער ענדעציע!

ווי עס איז שוין אויבען דערמאָנט געוואָרען, האָבען, זיי זיך, נאָך דעם שטערען קלאפּ, וואָס פילסודסקי האָט זיי דערלאנגט, געמאכט, ווי גע׳פורט, אָרגאָ-ניזירענדיג בסודי-סודות זייערע פינסטערע כחות און ווארטענדיג אויף דער גוטער מולדיגער שעה...

איצטער מיינען זיי, אז די דאָזיגע שעה איז געקומען. דער מארשאלעק זילבורסקי איז נישט געזינט, ווילען זיי איהם לעבעדיגערהייט אפ׳ירש׳ענען!...

ווי מאכט מען דאָס? ווי בעקומט מען צוריק די „גאַרישע" מאסען, וואָס האָ-בען זיך דערווילע ארויפגעגליטשט פון די גולנישע ענדעקישע הענד?

דער ענדעקישער פלאן איז פאר מיר א קלאָרער. נישט קיין ערליכער, א גאָקעסער, א ווילדער, ווי עס פאסט פאר א ארגאניזאציע פון אזא נידעריגער קול-טור, ווי די ענדעציע, אָבער א קלאָרער.

די ענדעקעס האָבען אויפגעהויבען איינגאנצען לאנד א יודען-פרעסעריש אגיטאציע אויפ׳ן באָדען. דער עיקר, פון רעליגיעזען סאנאטיזם; זיי העצען דעם המון מיט ווייטער דורך די ענדעקעס געריצט, ביז ער הויבט נישט אָן אריבער-נעהן צו מעשים. דאן מוז זיך אנ׳ערליכע רעגירונג בכלל און די רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי בפרט, שוין צוליב די אינטערעסען פון דער פוילישער מלוכה, איינשטעלען פאר יודען און שיצען זיי קעגען די פאָגראָמישע העלדען פון דעם צווילדעוועטען המון.

דערצו שטרעבען זיי! אָט דאָס ווילען זיי!

און דאן הויבען זיי ערשט אָן אז׳אגיטאציע צווישען דעם אימגליקליכען, פערפיהרטען און אָפּגענארטען המון געגען דער רעגירונג און געגען דעם מארשאל פילסודסקי. „זעט, פאָלאקען!" שרייען די עהרנלאָזע, פערקויפטע מענשען, „זעהט, פאָלאקען! דער געהט מיט׳ן פוילישען פאָלק? מיר, די ענדעקעס, די פריצים, וואָס קעמפען פאר דער הייליגער אמונה און פאר׳ן פוילישען פאטערלאנד! ווער געהט אינאיינעם מיט די פערפלוכטע יידען געגען דעם פוילישען פאָלק, זיין אמונה און זיין [illegible] און זיין רעגירונג! פאָלאקען! פעראייניגט זיך גע-[illegible]

[illegible] אָס די עהרנלאָזע ענדעקישע „קעמפענשען", די [illegible] לייגע ענינים, האָבען אויסגעשפּרייט און מיהרען [illegible] המון געגען יודען. דערפיהרען איהם ביז צום פאָגראָם, כדי דאן צו קענען העצען דעם המון געגען פילסודסקי׳ן, וואָס שטעלט זיך אויף פאר יודען!

און עס ענשטעהט א פראגע: ווי זאָל זיך די מלוכה, ווי זאָלען זיך די פו-לישע יודען שיצען געגען אזא „פאָליטיק" פון פאָליטישע ציניקער?...

ד״ר יעקב וויגאדסקי.

יודישע נייעס

שאַרפע געריכטס-אורטיילען געגען אַנטיסעמיטען.

מאָסקווע (י.ט.א) אין קרעמע-צוג איז פארגעקומען א געריכט איבער אייניגע ארבייטער פון דער ספּירט-פאב-ריק, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין פיהרען אנ׳אקטיווע קאנטר-רעוואָליו-יאָנערע טעטיגקייט און אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע. אייניגע יודישע ארבייטער זענען דורך די כוליגאנעס געשלאָגען געוואָרען.

צוויי פון די צוגעקלאָגטע פאלאנעס אין נאומצנקא זענען פער׳משפט געווא-רען צו 10 יאָהר שווערע תפיסה און צו פערמעגען-קאָנפיס-קאציע. דער צוגעקלאָגטער ריבקא איז פעראורטייילט געווארען צו 8 אין באַרו-קאָוויטש צו 8 יאָהר תפיסה. צוויי אנדערע קלאָגטע זענען פעראורטייילט געווארען צו 5 יאָהר תפיסה בתנאי.

צווישען 3054 סטודענטען, וואס האבען געענדיגט ניו-יארקער אוניווערזיטעט זענען פערהאן 2000 יודען.

ניו-יאָרק (י. ט. א.) צווישען די 3054 סטודענטען אין סטודענטיס, וואָס האָבען הייאָהר בעקומען דיפּלאָמען אין ניו-יארקער אוניווערזיטעט זענען פיר-האָן העכער 0 20 יודען. אין די לעצ-טע יאָהרען וועט דער ניו-יארקער או-ניווערזיטעט בעזוכט ס׳רוב פון יודישער אקאדעמישער יוגענד און ווערט דעריבער אָנגערופען דער „יודישער קאָלעדזש" (אוניווערזיטעט).

קופּאָן № 45
אויף אומזיסמע.
יוריידישע עצות.
דער בעזיצער פון׳ם דאָזיגען קופּאָן קען בעקומען אומזיסט יוריד׳ישע עצות דורכ׳ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאקציע.
גייטיג היינט מאנטאג,
דעם 1. יולי פון 8—9 אוי.

מיט 10 יאָהר צוריק אין ווערסייל

די דאָלע פון די יודען ביים אונטערשרייבען דעם ווערסיילער שלום-טראַקטאַט כלאָץ, מאָנטאניו, בראַנדיים, גאמפּערס, באַרוך, בארזילאַאי און אַנד.

פרעמאָג דעם 28. יונו אין געוואָרען 10 יאָהר צייט, זיט עס אין אין ווער-סייל אונטערגעשריבען געוואָרען דער שלום-טראַקטאַט, וועלכער האָט ארינ-געבראַכט א נייע תקופה אין אייראָפּא.

ביי דער געלעגענהייט פון אויסמוינען 10-טען יאָהרטאָג נאָך דעם הוסטרי-שען מאָמענט, וועט זיין פראי אָפּצופרי-שען א פאָר אָפּגערוסענע אינצעלהייטען וועגען דער ראָל, וואָס יודען האָבען גע-שפּילט איף דער קאָנפערענץ אין ווער-סייל.

• • •

דער נאָמען פון גען. פראַנצויזישען פונאַנצין-מינוכטער קלאָץ אין אין לעצ-טען יאָהר בעקאָנט געוואָרען אין צוזא-מענהאַנג מיט אנ׳אנדערער געשיכטע אָבער דעמאָלט, בײַ דער ערעפנונג פון דער שלום-קאָנפערענץ אין אָר דארך ד. יודישע קרוזען דער ערשטער בע-גרוסט געוואָרען אלס א יוד, וואָס בעטע-לוגט זיך אין ענטשוודען דעם גורל פון אייראָפּא. אלס פונאַנצין-מינוסטער אין ער געווען אינער פון די בעפּולמכטיג-טע פון דער פראַנצויזישער רעגירונג אויף דער שלום-קאָנפערענץ. מען האָט דעמאָלט וועגען אוהם פיל געשריבען. ער אין געווען מיטגליד פון דער הויפּט-קאָמיסיע פון דער שלום-קאָנפערענץ, פון דער „דורקטאָרייע פון צעהן".

באלד האָט מען אָבער אויסגעפונען, אז קלאָץ אין נישט דער אינצינער יוד אויף דער שלום-קאָנפערענץ. צוזאַמען מיט קלאָץ׳ן האָט געאַרבעט אלס עגלי-שער פאָרשטעהער עדווין סעמיועל מאָנ-טאַגו. דעמאָלט אינטער-סעקרעטאַר פאַר אינדיען. אויף דער שלום-קאָנפערענץ אין ער אויפגעטרעטען אלס ספּעצ׳א-לוסט פון פונאַנצין-ענינים און אין געווען א מיטגליד פון דער פונאַנצין-קאָמיסיע. ער האָט אויפגעגומען דעם רעפעראַט פון זפראָעקט וועגען דער פונאַנצין-סעק-ציע פון דער פעלקער-ליגע. דעם פּראָ-יעקט גופא האָט אנ׳ג׳נומען דער מינוסטער קלאָץ.

— געהער מור הענט אָוועך זעהן די ערשטע אויפהרונג פון דעמבולר „דאָס פערבראָכן פון דעם בורגער סרינקאָוו"? — פרעגט מען מיך און מעזערר.

— נון, נישט אויך, — גאָמפּער אויך געלאָסען.

— גוט אויהר? — רופט מיין גאָמפּער ארויס ערשטאָוינונג — אויהר, א יודישער זשורנאַליסט, וואָס אינטערעסירט זיך מיט יודישע פראגע, וועט גוט געהן זעהן דאָס ערשטע סאָוועטישע בילד, וואָס אין בעשטימט אלס פראפאגאנדא גיגען אנטיסעמיטיזם?

— דאָס בילד וועל אויך זעהן, אָבער גוט הענט אָוועך.

— הענט וועט אויהר דאָך אָבער אויס-סערן בילד אויך קענען הערען די רעדעס וואָס מען וועט האַלטען. אויהר וועט זעהן ווי אינזערע ארבייטער, רויטע ארי-מעער און יונגע קאָמוניסטען, טרעטען ארויס מיט רעדעס געגען אנטיסעמי-טיזם.

— מאַקע דערפאר וועל איך הענט גוט נעהן. די דאָזיגע רעדעס אינטערע-סירען מיך מעהר גוט.

— הוסט עס, גלויבט אויהר גוט אין זייער אויפריכטיגקייט?... אויהר גלויבט גוט אין דעם אויפריכטיגען ווילען פון דער סאָוועטישער מאַכט צו בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם? — ווערט מען שוין אויף מור אָנגעבלאָזען.

— אין דעם גוטען אין אויפריכטיגען ווילען, אין אינערע, גלויב איך גאָר זעהר, אָבער אין די רעדעס אין דעם אויבער-געטרוגענעם מאַראַם, וואָס מען מאַכט אבזוכטליך אין רוסלאַנד בנוגע דעם אנטיסעמיטיזם — וועגען זיי האָב איך מיר א בעזונדער מיינונג.

— אין וואָס אין אינער מיינונג?

— איך האָב אָנגעהויבען צו דענקען, אז די דאָזיגע רעדעס אין קאָזיאָנע אר-מיקלען אין דער פרעסע, בערעגען נישט אנגענאנצען יענע רעזולטאטען, וואָס וואָל מען געווען גוט פאר יודען. איך בע-מערק, אז זיי זענען ארויס פון זייערע גאַטערלוכע נרענעצען פון געלאַסענעם אויפקלערונגס - קאָסף אין זענען ארי-בער אין הוסטערקיך. זיי זענען געווע-רען עקסטרעם, מיליוטין געקונצעלט, אין אפשר שעדליך.

— שעדליך, פאר וועמען?

— שעדליך פאר יודען...

— פאר יודען?!...

— יא, פאר יודען, מאַקע פאר די יעל-בונגע יודען, וואָס איהר וועלט זיי העלפען פון דער מפּ אנטיסעמיטיזם.

— א מאָרגער שטאַרבונגקט!

— נון, מען שטאַרבונגקט, אין גראָד גוט אזוי מאָרגע, ווי איהר דענקט, אויב איהר וועלט, קען איך איהם אנך גלעך אויפ׳ן אָרט בעגרונדען. מעגלוך, אז אינ-נונג פון אנך בעמערקען גוט דאָס, וואָס אין בעמערק, וועל איך אנך דערצעהלען ווי אזוי, אין, א בעאָבאַכטער, זעה אנער קאָסף דאָ געגען דעם אנטיסעמי-טיזם.

— אינטערעסאנט צו הערען, דער-צעהלט.

— נו, גוט, פאנג איך אָן:

איך קרוג יעדען טאָג די סאָמע נייעס-מע אין פונקטלוכסטע ידיעות פון דעם אזוי גערופענעם „אנטיסעמיטישען פראָבלעם". איך קרוג די דאָזיגע ידיעות פון אלע טיילען רוסלאַנד. עס קומען צו מיר אָן בערוכטען פון מינסק און פון קיעוו, פון טולא און פון טאָמסק, פון טאָבאָלסק-קאלא אויף קאָזוקאז און פון אירקוטסק און סוביר. נוט קיין אינ׳ן ווינ-קעלע אין סאָוועטען-פערבאַנד, וואָס איך זאָל פון דאָרט נוט זיין אינפאָר-מירט וועגען דער מינדרסטער אנטיסעמי-טישער פאַסורונג. א דאָרף צו א שטאָט, א פאַבריק צו א קאָנצעלאָריע — אומע-טום וואו ס׳לאָזען זיך מערקען אנטיסע-מיטישע עמבלענצען קרוג איך וועגען דעם רעפעראַט בײַ באלד די רעזאָלטאטע בערוכטען און די דאָזיגע בערוכטען אין כדאי צו ווי-סען. קרוג איך אויף דעם סאָמע אפּי-צעלסטען אופן.

אָבער נוצנג פראָצענט פון זיי געזען בײַ מור נלעך אין מיטס-קעסטעל, אין ווסט אויהר פאר וואָס? דאָס אין דער-פאר, ווייל זיי זענען אויפגעבלאָזען אין געקונצעלט. נומאָ אין זיי קיין זאָלכע פאַסבען. פערקעהרט, עס אין פאַרהאָן אין זיי מרוקענע „קאזיאָנשטשינע". די פאַרטיי האָט ארויסגעשוקט א בעפעהל צו קעמפען געגען אנטיסעמיטיזם, בעמו-הען זיך די טשונאָוונגקעס אויף די פלעצ-צער צו זיינען, אז זיי ערפילען דעם דאָ-זיגען בעפעהל. אט, דאָס וואָס אין א סך פלעצער זענען נאָר קיין יודען נוטאָ און עס אין נאָר קיין אנטיסעמיטיזם נוטאָ— דאָס אין גוט ווכמיג. „נאַטשאַלסטוואָ" אין מאָסקווע האָט געהטען פוהרען א קאמף געגען אנטיסעמיטיזם, דערפאר מען אויסזוכען אנטיסעמיטיזם, מען דערף ווייזען. אז דער דאָזיגער קאמף ווערט געפוהרט.

דער דאָזיגער „קאזיאָנער" צוגאנג צו דער פראגע וועגען קאמף מיט אנטיסע-מיטיזם, בדענגט לויט מיין מיינונג, נוט דיר געווענשטע רעזולטאטען פאר יודען. ווען א יודישער און קרוסטלוכער ארבע-טער צעווערטלען זיך אויף א פאַברוק, צולוב נאָר זייטיגע זאָכען אין גאָרעם בעשולדיגט מען דעם קרוסטלוכען אר-בעטער און אנטיסעמיטיזם, אין עס נוט קיין קאמף געגען אנטיסעמיטיזם, נאָר פערקעהרט: עס פערשטאַרקט נאָך דיר אנטיסעמיטישע געפיהלען. דיר איבערגע ארבעטער, וואָס ווייסען נוט וועגען דעם בעפעהל „פון אויבען" זעהען און דעם אנ׳אנרוף אויף דיר פערזענלוכע רעכט פון רוסישען ארבעטער, עס שאפט זיך בײַ זיי דערפאר דיר מיינונג, אז „יודען און קאמונוסטען פיהרען דיר מלוכה".

דאָס זעלבע אין אויך, ווען א קרוסט-לוך קינד ערנעט-וואו אין טולע פרעגט בײַם לעהרער פאַרוואָס יודען רעדען דיר-סוש מיט א שלעכטען אקצענט, עס אין לעכערליך, צו בעשולדיגען שרפאר דעם מערק, אז זיי זענען ארויס פון זייערע גאַטערלוכע גרענעצען פון געלאַסענעם אויפקלערונגס - קאָסף אין זענען ארי-בער אין הוסטערקיך. זיי זענען געווע-רען עקסטרעם, מיליוטין געקונצעלט, אין אפשר שעדליך.

— שעדליך, פאר וועמען?

— שעדליך פאר יודען...

— פאר יודען?!...

— יא, פאר יודען, מאַקע פאר די יעל-בונגע יודען, וואָס איהר וועלט זיי העלפען פון דער מפּ אנטיסעמיטיזם.

— א מאָרגער שטאַרבונגקט!

— נון, מען שטאַרבונגקט, אין גראָד גוט אזוי מאָרגע, ווי איהר דענקט, אויב איהר וועלט, קען איך איהם אנך גלעך אויפ׳ן אָרט בעגרונדען. מעגלוך, אז אינ-נונג פון אנך בעמערקען גוט דאָס, וואָס איך בעמערק, וועל איך אנך דערצעהלען ווי אזוי, אין, א בעאָבאַכטער, זעה אנער קאמף דאָ געגען דעם אנטיסעמי-טיזם.

— אינטערעסאנט צו הערען, דער-צעהלט.

— נו, גוט, פאנג איך אָן:

איך קרוג יעדען טאָג די סאָמע נייעס-מע אין פונקטלוכסטע ידיעות פון דעם אזוי גערופענעם „אנטיסעמיטישען פראָבלעם". איך קרוג די דאָזיגע ידיעות פון אלע טיילען רוסלאַנד. עס קומען צו מיר אָן בערוכטען פון מינסק און פון קיעוו, פון טולא און פון טאָמסק, פון טאָבאָלסק-קאלא אויף קאָזוקאז און פון אירקוטסק און סוביר. נוט קיין אינ׳ן ווינ-קעלע אין סאָוועטען-פערבאַנד, וואָס איך זאָל פון דאָרט נוט זיין אינפאָר-מירט וועגען דער מינדרסטער אנטיסעמי-טישער פאַסורונג. א דאָרף צו א שטאָט, א פאַבריק צו א קאָנצעלאָריע — אומע-טום וואו ס׳לאָזען זיך מערקען אנטיסע-מיטישע עמבלענצען קרוג איך וועגען דעם רעפעראַט בײַ באלד די רעזאָלטאטע בערוכטען און די דאָזיגע בערוכטען אין כדאי צו ווי-סען. קרוג איך אויף דעם סאָמע אפּי-צעלסטען אופן.

אָבער נוצנג פראָצענט פון זיי געזען בײַ מור נלעך אין מיטס-קעסטעל, אין ווסט אויהר פאר וואָס? דאָס אין דער-פאר, ווייל זיי זענען אויפגעבלאָזען אין געקונצעלט. נומאָ אין זיי קיין זאָלכע פאַסבען. פערקעהרט, עס אין פאַרהאָן אין זיי מרוקענע „קאזיאָנשטשינע". די פאַרטיי האָט ארויסגעשוקט א בעפעהל צו קעמפען געגען אנטיסעמיטיזם, בעמו-הען זיך די טשונאָוונגקעס אויף די פלע-צער צו זיינען, אז זיי ערפילען דעם דאָ-זיגען בעפעהל. אט, דאָס וואָס אין א סך פלעצער זענען נאָר קיין יודען נוטאָ און עס אין נאָר קיין אנטיסעמיטיזם נוטאָ— דאָס אין גוט ווכמיג. „נאַטשאַלסטוואָ" אין מאָסקווע האָט געהטען פוהרען א קאמף געגען אנטיסעמיטיזם, דערפאר מען אויסזוכען אנטיסעמיטיזם, מען דערף ווייזען. אז דער דאָזיגער קאמף ווערט געפוהרט.

דער דאָזיגער „קאזיאָנער" צוגאנג צו דער פראגע וועגען קאמף מיט אנטיסע-מיטיזם, בדענגט לויט מיין מיינונג, נוט דיר געווענשטע רעזולטאטען פאר יודען. ווען א יודישער און קרוסטלוכער ארבע-טער צעווערטלען זיך אויף א פאַברוק, צולוב נאָר זייטיגע זאָכען אין גאָרעם בעשולדיגט מען דעם קרוסטלוכען אר-בעטער און אנטיסעמיטיזם, אין עס נוט קיין קאמף געגען אנטיסעמיטיזם, נאָר פערקעהרט: עס פערשטאַרקט נאָך דיר אנטיסעמיטישע געפיהלען. דיר איבערגע ארבעטער, וואָס ווייסען נוט וועגען דעם בעפעהל „פון אויבען" זעהען און דעם אנ׳אנרוף אויף דיר פערזענלוכע רעכט פון רוסישען ארבעטער, עס שאפט זיך בײַ זיי דערפאר דיר מיינונג, אז „יודען און קאמונוסטען פיהרען דיר מלוכה".

דאָס זעלבע אין אויך, ווען א קרוסט-לוך קינד ערנעט-וואו אין טולע פרעגט בײַם לעהרער פאַרוואָס יודען רעדען דיר-סוש מיט א שלעכטען אקצענט, עס אין לעכערליך, צו בעשולדיגען שרפאר דעם

(ענדע—זייט 6)

דער קאמף געגען אנטיסעמיטיזם אין סאָוועט-רוסלאַנד

(א בריף פון מאָסקווע) — פון ב. סמאָליאר.

— געהער מור הענט אָוועך זעהן די ערשטע אויפהרונג פון דעמבולר „דאָס פערבראָכן פון דעם בורגער סרינקאָוו"? — פרעגט מען מיך און מעזערר.

— נון, נישט אויך, — גאָמפּער אויך געלאָסען.

— גוט אויהר? — רופט מיין גאָמפּער ארויס ערשטאָוינונג — אויהר, א יודישער זשורנאַליסט, וואָס אינטערעסירט זיך מיט יודישע פראגע, וועט גוט געהן זעהן דאָס ערשטע סאָוועטישע בילד, וואָס אין בעשטימט אלס פראפאגאנדא גיגען אנטיסעמיטיזם?

— דאָס בילד וועל אויך זעהן, אָבער נוט הענט אָוועך.

— הענט וועט אויהר דאָך אָבער אויס-סערן בילד אויך קענען הערען די רעדעס וואָס מען וועט האַלטען. אויהר וועט זעהן ווי אינזערע ארבעטער, רויטע ארי-מעער און יונגע קאָמוניסטען, טרעטען ארויס מיט רעדעס געגען אנטיסעמי-טיזם.

— מאַקע דערפאר וועל איך הענט נוט נעהן. די דאָזיגע רעדעס אינטערע-סירען מיך מעהר נוט.

— הוסט עס, גלויבט אויהר גוט אין זייער אויפריכטיגקייט?... אויהר גלויבט נוט אין דעם אויפריכטיגען ווילען פון דער סאָוועטישער מאַכט צו בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם? — ווערט מען שוין אויף מור אָנגעבלאָזען.

— אין דעם גוטען אין אויפריכטיגען ווילען, אין אינערע, גלויב איך גאָר זעהר, אָבער אין די רעדעס אין דעם אויבער-געטרוגענעם מאַראַם, וואָס מען מאַכט אבזוכטליך אין רוסלאַנד בנוגע דעם אנטיסעמיטיזם — וועגען זיי האָב איך מיר א בעזונדער מיינונג.

— אין וואָס אין אינער מיינונג?

— איך האָב אָנגעהויבען צו דענקען, אז די דאָזיגע רעדעס אין קאָזיאָנע אר-מיקלען אין דער פרעסע, בערעגען נישט אנגענאנצען יענע רעזולטאטען, וואָס וואָל מען געווען גוט פאר יודען. איך בע-

(ענדע—זייט 6)

א זומער-נאכט אין די הרי-יהודה

(ספּעציעל פאר׳ן „לאדזער טאגעבלאט")

פון אריה ליינסאון

פיר זשורנאליסטען זענען מיר געזעסן אין דעם אויטאָמאָביל, וואָס טראָגט זיך פיל פון בויגען אויף דעם כביש ירושלים—תל-אביב. די בערג שטעהן גרויזאַם, פערטראַכט, בעהאַלטענדיג אין זיך די סודות פון ששת ימי בראשית. עס דוכט זיך, אז דער אויטאָמאָביל שוועבט אין דער לופט איבער די שפּאַלטען פון די פעלזען און איבער די וואַריעס.

פיר זשורנאליסטען—כ׳ האָב שטעלן זיי פאַר לכל הפחות פיר ריכטונגען — און מיט אמאָל שא, שטיל! אָהן וכיחים! עס ווילט זיך האַרכען, ווי די נאַכט זאָגט שירה שווינגענדיק.

געוועצט האָבען מיר זיך אין אויטאָמאָביל אין ירושלים ביי דער לשכה פון קרן היסוד, וואו מיר האָבען נאָר וואָס פערענדיגט אַ זשורנאליסטען-קאָנפערענץ מיט דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, אין וועמענס נאָמען עס איז ארויסגעטרעטען ה׳ מאקער, און מיט דער פּרעזידיום פון קרן-היסוד, אין וועמענס נאָמען עס איז ארויסגעטרעטען ה׳ ל. יפה.

דער שטענדיג-שמייכלדיגער ל. יפה, אַן׳איינגער מענש פון די זשורנאליסטן-רמהעי, דעם אַ שלום-עליכם, דעם אַ גרוס, און דעם גלאַט אַ „וואָס מאַכסטו". ער עסענט די קאָנפערענץ — ער דער-צעהלט, וואָס דער קרן-היסוד טוט, ווי ער טוט; מען גיט געלט מען בויט קאָלאָניעס. אַ אַלטער ניגון — אַז עס איז דאָ געלט בויט מען קאָלאָניעס — נישסאָ קיין געלט, בויט מען קיין קאָלאָניעס נישט.

דאָן קומט ה. פאקער. אויך אַן׳איינער אַנדער מענש. אמת, אַ זשורנאליסט פון ליינקס אויף רעכטס; אָבער „מאַנטשעסטער גארדיאַן" איז דאָך אויך אַ צייטונג, פון דערצעהלט וועגען אָפּגעצאָהלטע חובות, וועגען קאָנסאָלידאַציע, וועגען סערטיפיקאַטען א. א. וו.

און דאָן קומען די קשיות. יעדער האָט דאָס רעכט צו פרעגען. און וועלכער יוד האָט דאָס נישט וועגען וואָס צו פרעגען, און איבערהויפּט אַ זשורנאליסט?!

און אַז מען רייסט זיך ארויס נאָך אַזאַ מין קאָנפערענץ אויף דער פרישער לופט, עטעמט זיך פרייער, נישט קוקענדיג, וואָס אין קאָפּ שפּאַצירען נאָך ארום ציפערן, סערטיפיקאַטען, קאָלאָניעס און חלוצים.

מיר זיצען אין אויטאָמאָביל ווי פערחלומ׳טע. די שטאָט מיט איהרע שמאָלע געטלעך ווערט פערשוואונדען אין דעם בלויען נעבעל פון דער ארץ ישראל׳דיגער נאַכט. וואו נישט וואו, צ׳עוואָרפען אין די בערג, בלישצען פיינערלעך, אמאָל גרעסער, אמאָל קלענער, ווי די אויגען פון אַ וואָלף אין אַ חיינטער נאַכט — די פאַוואַלינקע, קיין קרית-ענבים.—גוט, וועס איך וועל פערטיג ווערען, וועל איך נאָך אַיך פערפאָהרען..

די סטעזשקע שליגעלט זיך, דראַשעניג זיך ארויף אין אַראָפּ, ביז זי דערגרייכט, אַ איינגעשלאָסענעם צווישען די בערג, באַרגפּלאַץ, דאָ האָט זיך צוגעטוליעט קריית-ענבים.

די קביצה גרייט זיך צום שלאָף, נישט קוקענדיג וואָס דער זייגער איז נאָך פאַר גיין. אַ סאָג געהאָרעוועט, מאָרגען הייר—דער טאָג אויף אַרבייט, די נאַכט אויף רוה.

— ווער איז דאָרט? — מיט אַזאַ אויסרוף האָט אונז בעגעגענט דער שומר.

דערהויסענדיג זיך, ווי אַזוי מיר האָבען אַהער פערבלאָנדזשעט, האָט ער אונז אַריינגעפיהרט אין עס-צימער, וואו עס זענען געזעסען אַ צאָהנדליג יונגע לייט, צוזייט אין פערשידענע ווינקעלעך. מיר קוקען זיך ארום. ווייסע ווענט, אויף זיי בילדער פון הערצל, א. ד. גאָרדאָן, ברענער און נאָך. דאָרט, אין ווינקעל, ציהט אויף זיך די אויפפערקומקייט אַ קלענע גרופּע פון 4—5 מענשען. זיי זענען טיף פערטיפט, און קוקען אָפּט אַריין אין דעם בוך, וואָס ליגט פאַר זיי.

אין צווייטען ווינקעל קוקען אַרען אַ פּאָר יונגעלעט און אַ צייטונג. דער צימער איז נאָך-אַר׳מער און אַנגעפולט מיט דער נאָך-אַר׳מער (זנדע—זייט 6)

פראַנצענסבאַד,

דאָס קור-ארט, וואו די לופט שמעקט, ווי פערפום

פון ב. א. גליקסמאַן.

פראַנצענסבאַד איז אויך אַזאַ בעריהמט קור-ארט ווי קאַרלסבאַד, עס אונטערשיידט זיך דערמיט, וואָס קאַרלסבאַד האָט הייסע קוואַלען דאָס וואַסער פון וועלכע מ׳מוז כמעט אָפּקיילען מ׳זאָל עס קענען טרינקען, בעת פראַנצענסבאַד האָט קאַלטע קוואַלען און מ׳מוז דאָס וואַסער וואַרעמען פאַר׳ן טרינקען.

קאַרלסבאַד איז אַ גרויסע שטאָדט מיט צירקאַ 24 טויזענד איינוואָהנער, אַ שטאָט פון לוקסוס. זי ליגט נידריג און געבויט, די נרינקהאַלען זענען כמעט אַלע אויף אַ קלענעם שטח אַזוי, אַז ס׳ציהען זיך גרויסע ריהען מענשען ארום זיי. אמת ס׳נעהמט אַלעס אין גרעסטער אָרדנונג. ס׳איז מערט ענגליך. די לופט איז נישט בעזונדערס גוט און אויב מ׳וויל גענייסען מרישע לופט, מוז מען זי ערשט געהען זוכען און קריכען אויף בערג און וועלדער.

פראַנצענסבאַד וואָס איז 2 שעה ריי-זע פון קאַרלסבאַד, איז אַ קליין שטעטעל, קוים 3 טויזענד איינוואָהנער ליגט הויך, דער בעדען איז גלייך ווי אַ ווייך אָהן בערג, דער גאַנצער שטח איז וואַלד און פּאַרק. אַז מ׳קען זי אַנרופען נאַרסען-שטאָט, און דאָס שויטשערן פון די פיינעלעך רופט ארויס אַ פּרעליכקייט די טרינקהאַלען זענען ענשפּערנט אַיינע פון דער צוטיטער און זעהר בעקוועם מיט מענשען. אַ מולטערושער ארקעסטער שפּעלט פאַרשידענע שפּאַנישע פאָלקס-נגונים און פלוצלונג האָט זיך געהערט אַ מראַמטמעטן-סונגאַל. דאָס איז געווען אַ צייכען, אַז אַיינער פון דער קענגלוכער פאַמיליע און אָנגעקומען צו בעעהרען די פאַרשעלונג מיט אַ בעזוך. דאָס נאַנצע פּובליקום האָט זיך אויפגעשטעלט און דער קענגלוכער לאָזשע האָט זיך בעוויזען דער עלטסטער שפּאַנישער אונטאַנט מיט׳ן פּאָליצי-בראַפּעקט פון מאַדריד. דער אונטאַנט האָט פּרינצלעך בעגריסט דאָס פּובליקום און זיך אויסגעזעצט אויף זיין אָרט. דאַן ערשט האָבען זיך אַלע צוריק אויפגעזעצט אויף די ערטער דאַן האָט זיך געהערט אַ צווייטער טראַמפּעטען-סונגאַל. דאָס האָט שוין גערופן אַלע צו כאַפּען, אַז דער קאַסף הויבט זיך אָן. און דעם מאָמענט האָט זיך בײַ דער אַרענע געעפענט אַ אַנדערן טויער און אויב מ׳וויל גלייכן אַ קלענעם שטח אַזוי, אַז ס׳ציהען זיך גרויסע ריהען מענשען ארום זיי. אמת ס׳נעהט אַלעס אין גרעסטער אָרדנונג. ס׳איז מערט ענגליך. די לופט איז נישט בעזונדערס גוט און אויב מ׳וויל גלייכן מרישע לופט, מוז מען זי ערשט געהען זוכען און קריכען אויף בערג און וועלדער.

דער זעלבער שטאָט, ווי מען קוקט זיך אַיין ווייט אין די בערג, אַלץ דרעטעלט זיכער, רוהיג.

רוהיג און שטיל נעמט ארום די נאַכט די בערג מיט זייער פערגעסענער פערגאַנגענהייט און מיט זייער אויפליהענדער צופרידענקייט. עס דוכט זיך, דאָ האָט זיך בעגעגענט דער אַלטער, כמאַרער, גרויער עבר מיט דעם פרישען, זילבערקלינגענדען עתיד — און דו האָסט זוכה געווען צו זיין דערביי. אויך טיינע קאָלענען האָבען זיך פערטיפט אין זייערע חלומות; ווארשיינליך האָבען זיי אויך געטרוימט ווי איך — און מיט אַמאָל טרערר...

— וואָס? ווען?

עס געהט פאַרבײַ אַ פערטיל שעה, צוואַנציג מינוט—דער שטאָלענער פערד גיט זיך נישט אונטער. אין ברירה — מען קריכט נעבענץ ארויס פון אויטאָמאָביל. די נאַכט ווערט ברייטער, פרישער און פערציבערער. מיר דראָפּען זיך ארויף אויף נישט גאָר אַ הויכען פעלז ביים כביש און כאַפּען אַ שמועס. נאָר ער קלעפּט זיך נישט. די נאַכט רופט צו זיך.

עס וועט נאָך געדויערן לאַנג?

— ווער ווייס?

— וועלען מיר זיך אויעקרוקען אַזוי, מיט מענשען. אַ מולטערושער ארקעסטער שפּעלט פאָלקס-נגונים און פלוצלונג האָט זיך געהערט אַ טראַמפּעטען-סונגאַל. דאָס איז געווען אַ צייכען, אַז אַיינער פון דער קענגלוכער פאַמיליע און אָנגעקומען צו בעעהרען די פאַרשעלונג מיט אַ בעזוך. דאָס נאַנצע פּובליקום האָט זיך אויפגעשטעלט און דער קענגלוכער לאָזשע האָט זיך בעוויזען דער עלטסטער שפּאַנישער אונטאַנט מיט׳ן פּאָליצי-בראַפּעקט פון מאַדריד. דער אונטאַנט האָט פּרינצלעך בעגריסט דאָס פּובליקום און זיך אויפגעזעצט אויף זיין אָרט. דאַן ערשט האָבען זיך אַלע צוריק אויפגעזעצט אויף די ערטער דאַן האָט זיך געהערט אַ צווייטער טראַמפּעטען-סונגאַל. דאָס האָט שוין גערופן אַלע צו כאַפּען, אַז דער קאַסף הויבט זיך אָן. און דעם מאָמענט האָט זיך בײַ דער אַרענע געעפענט אַ אַנדערן טויער און אויב מ׳וויל גלייכן אַ קלענעם שטח אַזוי, אַז ס׳ציהען זיך גרויסע ריהען מענשען ארום זיי. אמת ס׳נעהט אַלעס אין גרעסטער אָרדנונג. ס׳איז מערט ענגליך. די לופט איז נישט בעזונדערס גוט און אויב מ׳וויל גלייכן מרישע לופט, מוז מען זי ערשט געהען זוכען און קריכען אויף בערג און וועלדער.

פראַנצענסבאַד איז אַ מין רייסט זיך ארויס נאָך אַזאַ מין קאָנפערענץ אויף דער פרישער לופט, עטעמט זיך פרייער, נישט קוקענדיג, וואָס אין קאָפּ שפּאַצירען נאָך ארום ציפערן, סערטיפיקאַטען, קאָלאָניעס און חלוצים.

מיר זיצען אין אויטאָמאָביל ווי פערחלומ׳טע. די שטאָט מיט איהרע שמאָלע געטלעך ווערט פערשוואונדען אין דעם בלויען נעבעל פון דער ארץ ישראל׳דיגער נאַכט. וואו נישט וואו, צ׳עוואָרפען אין די בערג, בלישצען פיינערלעך, אמאָל גרעסער, אמאָל קלענער, ווי די אויגען פון אַ וואָלף אין אַ חיינטער נאַכט — די

א זומער-נאכט אין די הרי-יהודה

(ספּעציעל פאר׳ן „לאדזער טאגעבלאט")

פון אריה ליינסאון

מיינע איבערלעבענישען אין שפּאַניען

אינ׳ם לאַנד, וואו מען מיינט, אַז אַ יוד איז אַ פּעשעניש מיט הערנער און מיט פערדישע קאָפּיטעס אויף די פיס.

VIII

כאַלד זענען אַרויסגעקומען די צירקאַנוואַרען און אַרויסעטראָגען אַם שוואַ׳ן. עד אַז געפאַלען אויף דער חומשרה. מען האָט אַם זיך געפּינען אין מער זין רוקען און אַז דו פאַר סעקונדען האָט וואָס זי אַז געלעגען אונטער דעם שווערען קערפּער אַז זי שיער נישט פערשטיקט געוואָרען.

ענדליך האָבען זיך געהערט לכבוד מיר אויסצעלגע אַוואַציעס און צום סוף האָט דער נאַנצער יאַל מיר געמאַלט אַוואַציעס.

צו מיר האָט זיך דערנענערט אַ הויכער שכנדיגער עלטערער הער, דאָס איז געווען דער פּרעזעס פון די שפּאַנישע פערפּאַרט-פּאַרטיען און מיר דערלאַנגט אַ נאַלדענעם בעכער מיט ווין. איך האָב נענומען דעם בעכער און איבערגעגעבען משוא׳ן, אַז ער זאָל מרינקען דער ערשטער, אַלס אַכטונג צו דער רומערלוקייט, וואָס ער האָט בעוויזען אַנ׳ם קאַמף. ווען אַמשוא האָט אַ זופּ געטון פון ווין, האָב איך נענומען דעם בעכער און געזאָגט הויך אויפ׳ן קול: איך מרינק אויפ׳ן וואוילן פון שפּאַניען! דאָ האָט מיר דאָס פּובליקום געמאַלט רוישענדיג אַפּלאָדיעס.

מיר האָט אָבער דאָ ערהערט אַ גאַנץ אָנגענעמע אובערראַשונג. שטאָהנדיג אַזוי מיט׳ן בעכער און האַנד און מרינקענדיג לכבוד דעם לאַנד, וואָס האָט זיך צו מיר בעצויגען מיט אַזוי פיל נומס, האָט זיך דער דוקטאָר פרומע דע רוטערע אויפגעשטעלט פון זיין אָרט, צוגעגאַנגען צו דער אַרענע און מיר געדרוקט די האַנד... דאַן האָט ער מיר אַלס אָנגעזאָגט געזעגען זיין בולד און מיט דער אַנגענער האַנד אויפגעשריבען די ווערטער „לאַכטרע מאַס פּערשאַ דעל מונדאָ" — „דער שטאַרקסטער מענש פון דער גאַנצער וועלט". אָט אַזוי האָט מען זיך און שפּאַניען בעצויגען צו אַנ׳אויסלענדישען רונג-קעמפער און דערצו נאָך צו אַ יוד. וואָס זיין נאָמען וואַרפט נאָך אַן בונ׳ן הכנסונען מאַג אַ שרעק אויף די פרומע שפּאַנישע וועבער איך מוז זאָגען דעם אמת, אַז אַן קען שום לאַנד האָב איך נישט געהאַט אַזאַ וואַרעמע און בעגעסטערטע אויפנאַמע, ווי אין דעם יודישען-רונגעס לאַנד.

* * *

די רונג-קאַמף פונדנער האָט זיך געענדיגט אין אַ דהאָב בעשלאָסען צו פערבראָנגען נאָך אַ פּאַר טעג אין דער זונגס-שעהנער מדינה פון בעצעוואַיגען די וואונדערלוכע אָקסען-קאַמפען. בײַ אַזאַ האָב איך דערוויל נישט געהאַט קיין צייט. דער רונג-קעמפער, ווען ער איז בעשעפטיגט אַנ׳ם טורנער, טאָר נישט פסח׳ן די פחות אויף פערוויילונגען ערשט אַזאַ האָב איך מיר געפונהלט אַלס פרישער פויגעל און איך האָב בעשלאָסען אויסצונוצען די געלעגענהייט צו בעזוכען דעם „פּלאַסאַ דע מאָרא", ד. ה. דעם בין, וואו עס קומען פאַר די אָקסען-קאַמפען.

דער אָקסען-קאַמף קומט ס׳רוב פאַר אין פרימאַג און זונטאָג.

דער שפּאַניער וויסט צוויי זאַכען אין אַ יאָר: אַז דער ריזיגער בין געהן און קורב און בעזוכען די אָקסען-קאַמפען. דאָס דאָזיגע שפּיל איז אַזוי אַרטן אונ׳ם בלוט פון׳ם שפּאַניער, אַז וויפיל מאָל די רעגערונג האָט שוין געוואָלט פערבאָטען דעם אָקסען-קאַמף, האָט זי זיך דערפון אָפּגעהאַלטען צולויט מורא פאַר׳ן פאָלקס-צאָרן. דער פרומער שפּאַניער וועט אויך נלבער אויסשעענקען די קורב, ווי דעם „פּלאַסאַ מאָרא". „פּלאַסאַ דע מאָרא" איז אַ רוזיגער בין געבויט און דער פּאַרט פון אַנ׳אַמפּיטעאַטער. זיין אָנבלוק מאַכט אַ פּרעכטיגען אונדרוק. ער פערמאָגט 35 טויזענד זיצ-פּלעצער אויסגעהאַקט און שטיין. דער דורכמעסער פון׳ם בין איז 250 מעטער און דער דורכמעסער פון דער אַרענע האַלט 150 מעטער. פון די דאָזיגע פאַר צופערן קאָנט אויך אויך שוין מאַכען אַ פאַרשעלונג וועגען דעם רוזיגען קאָלאָס. און קומט אַ זונטאָג-טאָג, וועט אַן „פּלאַסאַ" דע מאָרא" קומט פאַר אַנ׳אָקסען-קאַמף, וועט אויך דאָרט זעהען צעהנער טויזענדער מענשען דרענגען צו דער קאַסע. אַלץ קומט זעהן דעם אָקסען-קאַמף. הונדערטער אויטאָס צוהען זיך שוין 1 ווייל אונבעי די נאַסען און ברענגען פּאַסאַזשירן, אַלע טראַמוואַיען און אויטאָבוסען זענען געפּאַקט מיט מענשען, וואָס אַלען צום אַמפּי-טעאַטער. די ארומיגע גאַסען פון „פּלאַסאַ דע מאָרא" זענען בעוואַכט מיט פּאָליצאַי און פּערדלעשער, וואָס האַלטען די אָרדנונג און זענען ישר׳ע מונעט גרייט אַרויסצוטרעטען און פאַל פון אַ קאַטאַסטראָפע. אָט אַזאַ אַזאַ זונטאָג-טאָג האָב איך בעגעוואונען דעם אָקסען-קאַמף.

צוקומענדיג צו דער קאַסע האָב איך בעשטעלט אַ פּלעצער שאָקאָלאַדניע און זונגען דער אַמפּי-טעאַטער און אַנ׳אָפּענער בין. די הכסע ציוליזאַציע שפּאַנישע זון בראָט אַן באַקס אַנבאַר׳ן קאָפּ פון׳ם פּובליקום. דער בין איז אַ פּאָר אַזוי גרויס, אַז אַ טייל זיץ-פּלעצער געפינען זיך אונ׳ם שאָטן. די דאָזיגע פּלעצער קאָסטען ווערד מער, די בילליגערע זענען די זיץ-פּלעצער. איך האָב זיך געקויפט אַ בילעט פאַר 15 פּעזעטען (אונגעפעהר 20 פּוילישע זלאָטי) דאָס איז אַ בילעט פון די מיטעלסטע פּלעצער. צווישען די מיטערע און בילליגערע. איך בין אַרען אין זאַל און געהען פּונקט האַלב 3 די בענק זענען נאָך נעהען שוטערליך און איך האָב צום געהאַט גענוג צו בעטראַכטען דעם בין. די נעבערע, די אונטערגעגעסע ארכיטעקטור. די אַרענע, די פערבינדונג מיט לאָזשעס. דאָס אַלץ האָט מיך דערמאָנט און די אַלטע רומישע אַמפּי-טעאַטערן מיט די בלומענע גלאַדיאַטאָרן מיט מענש און דאָס שפּיל האָט זיך שטענדיג געחזט פערגעדיגן מיט׳ן מיט פון דעם אָרער ישנעם גלאַדיאַטאָר.

און סאַמע מיט פון דער שאָטן-זייט נעפינט זיך אַ פּרעכטיגע לאָזשע, וואָס בלאַנקט פון דערוויטערנס מיט זיבעט פערנגלדעטע שטאַנגען. דאָס איז די לאָזשע פון דער קאָנגלומעראַט פון׳ם שפּאַנישע אונ׳ם פּאָרטוגאַלען.

אַזוי משך פון אַ האַלבער שעה איז דער ריזיגער בין געהערען אובערפולט מיט מענשען. אַ מולטערושער ארקעסטער האָט געשפּילט פערשידענע שפּאַנישע פאָלקס-נגונים און פלוצלונג האָט זיך געהערט אַ טראַמפּעטען-סונגאַל. דאָס איז געווען אַ צייכען, אַז אַיינער פון דער קענגלוכער פאַמיליע און אָנגעקומען צו בעעהרען די פאַרשעלונג מיט אַ בעזוך. דאָס נאַנצע פּובליקום האָט זיך אויפגעשטעלט און דער קענגלוכער לאָזשע האָט זיך בעוויזען דער עלטסטער שפּאַנישער אונטאַנט מיט׳ן פּאָליצי-בראָפּעקט פון מאַדריד. דער אונטאַנט האָט פּרינצלעך בעגריסט דאָס פּובליקום און זיך אויפגעזעצט אויף זיין אָרט. דאַן ערשט האָבען זיך אַלע צוריק אויפגעזעצט אויף די ערטער דאַן האָט זיך געהערט אַ צווייטער טראַמפּעטען-סונגאַל. דאָס האָט שוין גערופן אַלע צו כאַפּען. דער אַמפּי-טעאַטער איז אַ גרויסער, די בולגערע פּלעצער קאָסטען ווערד מער, די בילליגערע זענען די זיץ-פּלעצער. איך האָב זיך געקויפט אַ בילעט פאַר 15 פּעזעטען (אונגעפעהר 20 פּוילישע זלאָטי) דאָס איז אַ בילעט פון די מיטעלסטע פּלעצער. צווישען די מיטערע און בילליגערע. איך בין אַרען אין זאַל און געהען פּונקט האַלב 3 די בענק זענען נאָך נעהען שוטערליך און איך האָב צום געהאַט גענוג צו בעטראַכטען דעם בין. די נעבערע, די אונטערגעגעסע ארכיטעקטור. די אַרענע, די פערבינדונג מיט לאָזשעס. דאָס אַלץ האָט מיך דערמאָנט און די אַלטע רומישע אַמפּי-טעאַטערן מיט די בלומענע גלאַדיאַטאָרן מיט׳ן מיט פון דעם אָרער ישנעם גלאַדיאַטאָר.

אין סאַמע מיט פון דער שאָטן-זייט נעפינט זיך אַ פּרעכטיגע לאָזשע, וואָס בלאַנקט פון דערוויטערנס מיט זיבעט פערנגלדעטע שטאַנגען. דאָס איז די לאָזשע פון׳ם קאָנגלומעראַט פון׳ם שפּאַנישע אונ׳ם פּאָרטוגאַלען.

* * *

אַזוי משך פון אַ האַלבער שעה איז דער ריזיגער בין געהערען אובערפולט מיט מענשען. אַ מולטערושער ארקעסטער האָט געשפּילט פערשידענע שפּאַנישע פאָלקס-נגונים און פלוצלונג האָט זיך געהערט אַ טראַמפּעטען-סונגאַל. דאָס איז געווען אַ צייכען, אַז אַיינער פון דער קענגלוכער פאַמיליע און אָנגעקומען צו בעעהרען די פאַרשעלונג מיט אַ בעזוך. דאָס נאַנצע פּובליקום האָט זיך אויפגעשטעלט און דער קענגלוכער לאָזשע האָט זיך בעוויזען דער עלטסטער שפּאַנישער אונטאַנט מיט׳ן פּאָליצי-בראָפּעקט פון מאַדריד. דער אונטאַנט האָט פּרינצלעך בעגריסט דאָס פּובליקום און זיך אויפגעזעצט אויף זיין אָרט. דאַן ערשט האָבען זיך אַלע צוריק אויפגעזעצט אויף די ערטער דאַן האָט זיך געהערט אַ צווייטער טראַמפּעטען-סונגאַל. דאָס האָט שוין גערופן אַלע צו כאַפּען. אין דער קאַסע פון׳ם בין איז געווען אַ גרויסער מרישע לופט. אין דער אַרענע האָט זיך געפונען אַ מולטערושער ארקעסטער. אין דער לאָזשע האָט זיך געפונען דער קענגלוכער לאָזשע

לאדזער כראניק.

זיצונג פון קהלה-ראט

(ג) דער וויצע-פרעזעס פון לאדזער קהלה-ראט, ה' אשר מעגדעלסאן האט אויף מארגען, דונסטאג אוועגד צונויפגערופען אנ'עפענטלוכע זיצונג פון קהלה ראט. אויף דער טאג-ארדנונג געפינט זיך דער בודזשעט פאר 1929.

נאכט-דיזשורען אין די אפטיקען.

הייגט דיזשורירען פאלגענדע אפטיקען: פאוולאווסקי, פעטריקאווער 309; יאמבורג, גליבוא 50; גלינבאווסקי, נאווומיעסט 4; שוטקעווטש, קאפערניק 26; לארעמוא, פאטארסקא 10 אין פאטאש, פלאץ פאשעלגו 10.

ווילט איהר !!! זיך אסעקורירען אויף לעבען, פייער, גנבה, זעהר גוטע בעדינגונגען קוועמע פאר אייך בעדינגונגען

קלינגט תיכף אן **טעלעפאן № 12-50**

אין דער פערזיכערונגס-ביורא

פון **מרדכי חיים רומקאווסקי** קילינסקיגא — 105 —

ווי איהר וועט זאפארט בעזוכט ווערען, רעיעל און פינקטליך בעהאנדעלט ווערען.

פערזוכט נישט !!! טיכטיגע אגענטען קאנען זיך מעלדען.

שטורמישע גענעראל-פערזאמלונג

פון צענטר. סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד

פיעטריקאווער 10.

(נ) געסטערן אוענד אין אן אנגענעם לאקאל פיעטריקאווער 10 פארגעקומען די 11-טע לויט דער רעזאלוציע אלגעמיינע פערזאמלונג פון צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד.

פרעזעס רעד. ע. האמבורסקי עפענט די פערזאמלונג, פארלעזענדיג בעגרוסונג דורך אויפשטעהן פון די ערטער דעם פרוהצייטיג-פערשטארבענעם סוחרי'שען מוער סאלא פרעהלוך, ווי אויך די מיטגלידער, וואס זענען געשטארבען דאס לעצטע יאהר.

דערויף ווערט ראטם. ביאלער אנגענומען אלס דער פערזאמלונג פארזיצער, וועלכער לאדעט-אינ אלס אסעסארען די ה"ה אסטראווסקי, ראזענבוים, פרענקעל, יאשונסקי און לופשיץ.

דורעקטאר ד"ר מעסונגער לעגט דאן דעם פראטאקאל פון דער לעצטער געזעראל-פערזאמלונג. דערנאך גנום דער. מעסונגער אויך אפ דעם מעמונגקטעם בערולט פאר'ן פערזאמלונגס-בעגרוסונגס-שרייבער אנגעגעבענע יאהר.

אין אלגעמיינע שטרוכען שילדערט דער בערולט דאס פולע בולד פון פאנזערפאל אין ראגען און די יודישע ווירטשאפטלוכע רעהען אין לאדז. א גאנצע רעה פון אומשטענדען, ווי די בעגרענצונג פון'ם עקספארט, די פערערענטע קרעדיט-פערהעלטנישען, די לאנג-מערמונגען ווענקלען אלס דעקונג אויף סחורה, דער אינגעהויער-שווערער מאנגעל פון בולונגע דזסקאנטא (וויל די רעגירונגס-בענק האבען במעט געשלאסען די מורען פאר דזסקאנטא-קרעדיט פאר'ן יודישען סוחר'טום), ווי אויך די פאטאל-ווערקענדע אובערשאצונגען פון אינזאץ-שטייער האבען שטארק דערשלאגען דעם יודישען האנדעלסמאן און אוהם דערפארהרט צום ראנד פון אונמערגאנג. דערום האט די פערזאמלונג פון צענטראלען סוחרים-פעראינען געהאט צו קעמפען מיט א סך שווערונגקטען, פרי ווי-עס-אזן צו לונדערן דעם נייטמצב פון דערדרוקטען סוחר.

דער צענטראלער סוחרים- פעראין האט צוגלייך דעם דערלאנגט אונצאהלונג מעמאריאלען, צו די מאסן-געבענדע מאכס-פאקטארען. אויף דעם געבוט האט די פערזאמלונג דערגרייכט טייל ווייז-גונסטיגע רעזולטאטען.

מחמת דער פלאץ פון בייזזוילונג באנקראטען און דעם מבול פון וועכסעל-פראטעסטען, וואס אין דוקטורט און ש'רוב פאלען פון געווישענלאזיגקייט -- אין בייס פעראין געשאפען געווארען א ספעציעלע סעקציע פאר קרעדיט-שוין, וואס האט געפוהרט אנ'ענערגישען קאמף מיט די בייזזוילונג באנקראטען-געסעטץ.

חוץ מזה האט די פערזאמלונג פול געארבייט אויף א רייה אנדערע געבעטען. פערלייכטערונגען די פעראינטע-רעסורסען סוחרים בייס בעקומען אויס-לענדישע הנחה-פעסער, בייס ערלערונגען אויסבארט פ אנגעלעגענהייטען, געשעהען יורנדישע עצות א. א. וו.

דער צענטראלער סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד האט אויך נישט דורכגעלאזען די געלעגענהייט און ארגנגעפוהרט און א גאנצע רעה ווינטיגע אנסטאנען זיינע פערטרעטער, וועלכע פערטרעטען לויט מעגלוכקייטען די אנסטרענגונגען פון מיטגלידער און נישט מיטגלידער.

אובער'ן אפגעגעבענעם בערוכט גנווינקלט זיך א שטורמישע דיסקוסיע עס האט זיך ארויסגעשטעלט א קאמף צווישען „הערשענדע" און א — „אפאזיציע".

ה' ווינריב, אלס פערזאלטונגס-מיטגליד, האט שארף קריטיקירט די פערזאלונג, פאר וועלכען די פערזאלונג דארף לויט זיין פארשלאג, אויסדריקען אונצופרידען.

פארזיצער ה' ביאלער נעמט אן אויף דער לעבערלוכקייט פון ה' ווינריב'ס ארויסטרטס געגען עדר פערזאלונג, און וועלכער ער איז נאך קיין קהלה-בודזשעט נישטא. די בודזשעט-קאמיסיע האט שוין אבער ארייגגעשטעלט פאר'ן יו"א א סומע פון 8000 (דרייטויזענד) זל.

וועלכע פוילישע שטאט-פערוואלטונגען און קהלות סובסידירען דעם יוו"א

אין בודזשעט-יאהר 1928—1929 האבען דעם יוו"א סובסידירט פון דיי העבען ווילנא און לאדז בייגעבען צו 8000 גילדען. די איבעריגע שטאט-פערוואלטונגען זיינען: ביאליסטאק, לוצק, לידע, נאוויד-וואר, שעדלעץ, פינסק, רובעשויוו, גראדנע, גראי-וואו, כלאנים, פלאצק, וואלקאוויסק, קוטנא, טערעספאל, טעזריטש, קרינעק.

די אלע סובסידיעס זיינען אומעטום דורך דער איסזיכטסמאכט בעשטעטיגט געווארען, איסער נאווידוואר און וואלקאוויסק.

אויפ'ן לויפיגען-יאהר זיינען צוגעקומען די שטאט-ראשען אין ראדאמסק, משקנסטאכאוו, בריסק פארבארדז, ברענסק אפטראלענקא און אנדערע אנדערע.

פון די קהילות האבען דעם יוו"א סובסידירט אין יאהר 1928: וואר שא, וויען, צוויקוי, נאווידוואר, טשענסטאכאוו, קוטנא, כטאניסלאוו, פלאצק, לאמזשע. אין יאהר 19 19: וואר שא, לאדז, ביאליסטאק, טשענסטאכאוו, כלעם, קויל, פלאצק, רובעשויוו.

אויך פון א גאנצער רעה אנדערע קהילות זיינען פערהאן גוטע איסזיכטען אין ווילנא איז נאך קיין קהלה-בודזשעט נישטא. די בודזשעט-קאמיסיע האט שוין אבער ארייגגעשטעלט פאר'ן יוו"א א סומע פון 8000 (דרייטויזענד) זל.

האראקיריי אויף מרדכי-גביא'ס גאס.

שוידערליכער זעלבסטמארד פון א יודישען גייסטיג-קראנקען בחור.

(—) געלטען אין די אלט-שטאט אויפגעצוטערט געווארען פון א שוידערליכען זעלבסטמארד, וואס עס איז בעגאנגען דער 21 יעהריגער שלמה פורמן שמעגבערג פון מרדכי גבא'ס גאס 21, וואס האט געמאכט אבער זיך א האראקירי. דער זעלבסטמערדער האט עטליכע יאהר דורכגאנאנד געלוטען פון א שווערער גייסטיגער קראנקהייט און נעמען 3 נאכט. בעת פייער אין אין שטוב אנגריף וועט ער זיין גצחאונגען צו בייגיצען געווהר. אויף דעם האבען די שכורים גענומען מיט א האגעל שטייגער. א שטיין האט געטראפען דעם פאלוציאנט אין פנים פון וואס ער איז געפאלען צו בארען. אין דעם מאמענט איז א שיכור'ער הבריה-מאן צו צום פאלוציאנט און אוהם דערלאנגט א לאפ. דאן, האט דער פאלוציאנט ארויסגעלאפט דעם דעזאלוער און האט אויסגעשאסען. די קויל האט דעם אנפאלער געטראפען אין דארץ פון וואס ער איז באלד דערויף געשטארבען. דערזעהענדיג וואס פון דער אוואנטורע איז ארויסגעקומען איז זיך די פרעהלוכע קאמפאניע צוגלייכען. באלד דערויף האט זיך אויפ'ן ארט פון פארפאל בעזונען פאלוצע און פאנאמאוויע. דער דערהרג'עטער האט זיך ארויסגעשטעלט, איז דער 21 יעהריגער ארבייטער אויגעניוש פאוולדאווסקי. דער שוועהר פערוואונדעטער פאלוציאנט איז א פינפזיגיריגער וואר'ן יודישער. נאר אין דערזעלבער נאכט האט פאלוצע בעזוכען צו לאפען אלע אנטלעגער פון דער בלוטיגער געשעהענוש.

ווילט איהר !!!

זיך אסעקורירען אויף לעבען, פייער, גנבה, זעהר גוטע בעדינגונגען קוועמע פאר אייך בעדינגונגען

קלינגט תיכף אן **טעלעפאן № 12-50**

אין דער פערזיכערונגס-ביורא

פון **מרדכי חיים רומקאווסקי** קילינסקיגא — 105 —

ווי איהר וועט זאפארט בעזוכט ווערען, רעיעל און פינקטליך בעהאנדעלט ווערען.

פערזוכט נישט !!! טיכטיגע אגענטען קאנען זיך מעלדען.

פאליציאנט דער'הרג'ט אן'אנפאלער

און אליין געווארען שווער פערוואונדעט.

בלוטיגע אוואנטורע אויף לעלעוועל-גאס.

(:) שבת ארום 2 בעגאנגען האט אויף לעלעוועל גאס 21 פאסורט א בלוטיגע געשעהענוש, וואס האט געקאסט 2 מענשלוכע קרבנות.

אין דער וואוינונג פון פיאטר יצלאק אויף לעלעוועל גאס 25 איז געפערט געווארען זעהר לעבעדיג דער נאמען-מאג פון א פאמיליען-מיטגלוד. צו דער שמחה איז געקומען א המבשר עולם וואס האט זיך בוז 11 אוועגד געלאזט וואוילזעהן אין דער וואוינונג. בייא א גלעזעל משקה איז נאך 11 האט די שמחה זיך אויפגעפאנגען אין גאס, וואו מען האט געמאנצט, געזונגען און געשיכור'ט אויף וואס די וועלט שטעהט.

אין א געוויסען מאמענט אין אויף דער גאס דורכגעגאנגען דער פאליציאנט פון 6-טען קאמיסאריאט, דער 32 יעהריגער סט. קראזאלסקי פון קולטסקי 140. די שיכור'ע נעמען האבען זיך אהן שום סבה געווארפען אויפ'ן פאליציאנט און אוהם אנגעהויבען צו שלאגען מיט שטעקענס. דער פאליציאנט איז אין תחלת געווארען צעטרעטן אבער באלד האט ער זיך אריינגעטרעטן אין דער לאטע און אפרוקערונג אויף עמלוכע טרעט האט ער געווארענט די אנפאלער, אז אויב זיי וועלען נישט אפשטעלען זייער געשיכור'ע אויף וואס דער אויגען אין אין אינגענעם לאקאל פיעטריקאווער 10 פארגעקומען די 11-טע לויט דער רעזאלוציע אלגעמיינע פערזאמלונג פון צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד.

פרעזעס רעד. ע. האמבורסקי עפענט די פערזאמלונג, פארלעזענדיג בעגרוסונג דורך אויפשטעהן פון די ערטער דעם פרוהצייטיג-פערשטארבענעם סוחרי'שען מוער סאלא פרעהלוך, ווי אויך די מיטגלידער, וואס זיינען געשטארבען דאס לעצטע יאהר.

דערויף ווערט ראטם. ביאלער אנגענומען אלס דער פערזאמלונג פארזיצער, וועלכער לאדעט-אינ אלס אסעסארען די ה"ה אסטראווסקי, ראזענבוים, פרענקעל, יאשונסקי און לופשיץ.

ארים-מאל-צייט פאר 500 ארימע לייט

אויף די שבע-ברכות אין אלעקסאנדער הויף

צוויי נייע רבי'שע שידוכים ווערען אפגעשלאסען אין אלעקסאנדער.

דער מאדזשיצער רבי קומט היינט היינט אלעקסאנדער

שבע ברכות און אלעקסאנדערער הויף געקומען אנ'עולם פון, קטן עין הרעה נישם, 10 מ'זיזעד יודען. די שמחה און בעשמאנען פון די שבע ברכות אין פון דער תנאים פון סאלאמשאווער רבינ'ס ברודער'ן זוהן ר' אברהמ'ל מיט דער מאכטער פון אלעקסאנדערער רבינ'ס ברודער, ר' יעקב בינם שלומא.

צוגלייך דער דאזיגער דאפעלטער שמחה האבען זיך יודען משמח געווען בוז 3 פארטאגס און זיך געפרעהט מיט די צדיקים, וואס זיינען געזעסען אויבען אן בייס טיש.

נאך דער שבע ברכות און געמאכט געווארען אנ'ארים-מאל צייט פאר 500 ארמע לייט. דער אלעקסאנדערער רבי אלטן איז געווען דער סאראווער אין משמש געווען די אורחים.

צוזושען די יודען אויף די שבע ברכות האט זיך געפונען א גרויסע צאהל רבנים פון אלע עקען פוילען.

זונטאג איז געקומען צו פאהרען קיין אלעקסאנדער דער מאדזשיצער רבי שליטא, וועלכער איז בערוכט אלס גרויסער בעל מגנ. צווישען חסידים שמועסט מען, אז הייגט וועט איז אלעקסאנדער מיט מזל פארקומען נאך א שמחה. דער מאדזשיצער רבי איז זיך משדך מיט דעם צווייטען ברודער פון אלעקסאנדערער רבי'ן. מיט ר' אברהם חיים'ן שליט"א. דער תתן איז ר' אברהם חיים'ס א זוהן און די כלה, א טאכטער פון דער מאדזשיצער רבי'ן.

ביטעס ווגען געריכטס-אויזיכטען.

(מ) די פירמע „אויסארבייטונג און פערקויף פון מאנופאקטור דוד קאהן און שותפים" פון פולנאצנא 27—סקלאד פאלודניאווא 24, האט מאנגעגעבען א בייטע אין גערוכט וועגען א „נאדזור". די פירמע עקזוסטירט שוין איינגיג צעגדלינג יאהר און תחלת אלס דאס איינגעמום פון 2 שותפים וואס האבען ישדער געפוהרט בעזונדערע געשעפטען. די פערזאיינגונג און איינגעגעבען אין רעגיסטרירט געווארען אין יונו 1928. די אקטיווען און פאסיווען פון דער פירמע בעטרעגען 574,244,90 די פלוסיגע און האלב-פלוסיגע אקטיווען בעטרעגען 380,000 און דעקען זיך מיט א קורץ מערמונגען פערפלכטונג, וואס מאכט אויס 340,000. מען דארף צוגעבען אז דער בולאנס אין פארזיכטונג צוזאמענגעשטעלט. און די דאזיגע פערהעלטנישען און די בוטע וועגען אפלעגען די

(פ) די וואיעוואדזטוא האט בעקומען א דערמאנונג פון דער פלוכט צו מעלדען דער אדמונסטראציע פ מאכט דורך די דורעקציעס פון די שולען וועגען יעדען פאל פון אובערנעמען די למודים פון די שולער וואס געגוסען אין געשאפען געווארען א סעקציע פון מרוקאמאזש-פאברוקאנטען; אין דער סעקציע זיינען אנגעשלאסען די גרעסטע יודישע און קרוסמלוכע פורמעס פון דער בראנזשע און לארז.

ה' דעגענשטיין שוינט אויך נישט די מומגלודער פון דער פערוואלטונג, וועלכע האבען קרומקורט די פערוואלטונג עס רעדען נאך די ה"ה אדח. ראזומאל, ראט-מומגלוד האלפערן, קראנזסקי, העלפערין, מ ביאלער, בוסקו, מארגוליעס, סקאסאווסקי דער טערמאן, פינעדשטיין, לכות-יוי.

פערוואלטונג אויסערדזלט דערויף דעם בודזשעט און די ארבייטלוכע פלענער פאר דער צוקונפטיגער פערוואלטונג.

דיר. מעסונגער לעגט פלענער פאר בודזשעט און די ארבייטלוכע פערוואלטונג.

פאר די וואהלען ה' מ. גארדאן ארעדע און אין זאל בעוויזען זיך אויסטעס.

2 קאנדידאטען מאכט ווערט בעקאנט פאלגענדע קאנדידאטען פון די וואהלען:

ע. האמבורסקי, מ. ביאלער, פ. ברוסקי, י. דעגענשטיין, מ. האלי, י. ל. מארגאליס, ל. מאוור, אינזש. ראשקער, י. פיאטרקאווסקי, ל. ראזענבוים, נ. ראזענבלום, א. שטיינשנעדער.

קאנדידאטען:

א. בארוך, ח. קרענצער, מ. פייערשטיין, מ. גארדאן, י. יאשונסקי און ש. ראזענבוכער.

רעווידיר-קאמיסיע:

ראטמאן י. מ. ביאלער, ס. קאלמאנאוויטש, י. גערזאן, א. ל. אסטראווסקי, א. לוכאשעוויצקי, אויסער דעם אין גע'וועהלט געווארען א שודר-נעדלט פון מעהרהייט מומגלודער.

ווילט איהר, דאס אייגענע וואוינונגען זאלען ניט בלייבען אויף הפקר בעת איהר זענט אויף זומער-וואוינונגען און קור-עדטער?

דאן ווענדעט זיך תיכף און דעם פערזיכערונגס- ביורא פון ה' מרדכי חיים רומקאווסקי, קולינסקיגא 105. מעלדען 50—12, וואו ער נעמט אן אלע ארט אסעקוראציעס געגען פייער און גנבה ספעציעל פון וואוינונגען. אלע די, וועלכע פאהרען אוועק אפ דערפען זאפארט אנקלונגען מעלדען 50—12, און זיי וועלען בעזוכט ווערען פרי אדער אפוהרען די אסעקוראציע.

בכדי די לאדזער אינוואוינער זאלען אין די זומער-חדשים זיין רוהיג אין נישט דארפען מורא האבען פאר גנבות, אין עס זיינער אינגעגער אינטערעס דורך צופוהרען א פערזיכערונגס-פאליסע אין אנקלונגען מעלדען 50—12 אין דער ביורא פון מרדכי חיים רומקאווסקי.

ארים-מאל-צייט פאר 500 ארימע לייט

אויף די שבע-ברכות אין אלעקסאנדער הויף

צוויי נייע רבי'שע שידוכים ווערען אפגעשלאסען אין אלעקסאנדער.

דער מאדזשיצער רבי קומט היינט היינט אלעקסאנדער

שבע ברכות און אלעקסאנדערער הויף געקומען אנ'עולם פון, קטן עין הרעה נישם, 10 מ'זיזעד יודען. די שמחה און בעשמאנען פון די שבע ברכות אין פון דער תנאים פון סאלאמשאווער רבינ'ס ברודער'ן זוהן ר' אברהמ'ל מיט דער מאכטער פון אלעקסאנדערער רבינ'ס ברודער, ר' יעקב בינם שלומא.

צוגלייך דער דאזיגער דאפעלטער שמחה האבען זיך יודען משמח געווען בוז 3 פארטאגס און זיך געפרעהט מיט די צדיקים, וואס זיינען געזעסען אויבען אן בייס טיש.

נאך דער שבע ברכות און געמאכט געווארען אנ'ארים-מאל צייט פאר 500 ארמע לייט. דער אלעקסאנדערער רבי אלטן איז געווען דער סאראווער אין משמש געווען די אורחים.

צוזושען די יודען אויף די שבע ברכות האט זיך געפונען א גרויסע צאהל רבנים פון אלע עקען פוילען.

זונטאג איז געקומען צו פאהרען קיין אלעקסאנדער דער מאדזשיצער רבי שליטא, וועלכער איז בערוכט אלס גרויסער בעל מגנ. צווישען חסידים שמועסט מען, אז הייגט וועט איז אלעקסאנדער מיט מזל פארקומען נאך א שמחה. דער מאדזשיצער רבי איז זיך משדך מיט דעם צווייטען ברודער פון אלעקסאנדערער רבי'ן. מיט ר' אברהם חיים'ן שליט"א. דער תתן איז ר' אברהם חיים'ס א זוהן און די כלה, א טאכטער פון דער מאדזשיצער רבי'ן.

ביים איבערייסען די למודים

פערלירען די שילער די „אדראטשעניע".

(פ) די וואיעוואדזטוא האט בעקומען א דערמאנונג פון דער פלוכט צו מעלדען דער אדמונסטראציע פ מאכט דורך די דורעקציעס פון די שולען וועגען יעדען פאל פון אובערנעמען די למודים פון די שולער וואס געגוסען פון די אדראטשעניע.

די דאזיגע פערארדנונג איז נוגע סך די מומעל, סי די העלערע שולען און די דערמאנטע שולער דארפען תיכף אנגעצויגען ווערען אין מילומער.

ווילט איהר !!!

זיך אסעקורירען אויף לעבען, פייער, גנבה, זעהר גוטע בעדינגונגען קוועמע פאר אייך בעדינגונגען

קלינגט תיכף אן **טעלעפאן № 12-50**

אין דער פערזיכערונגס-ביורא

פון **מרדכי חיים רומקאווסקי** קילינסקיגא — 105 —

ווי איהר וועט זאפארט בעזוכט ווערען, רעיעל און פינקטליך בעהאנדעלט ווערען.

פערזוכט נישט !!! טיכטיגע אגענטען קאנען זיך מעלדען.

פאליציאנט דער'הרג'ט אן'אנפאלער

און אליין געווארען שווער פערוואונדעט.

בלוטיגע אוואנטורע אויף לעלעוועל-גאס.

(:) שבת ארום 2 בעגאנגען האט אויף לעלעוועל גאס 21 פאסורט א בלוטיגע געשעהענוש, וואס האט געקאסט 2 מענשלוכע קרבנות.

אין דער וואוינונג פון פיאטר יצלאק אויף לעלעוועל גאס 25 איז געפערט געווארען זעהר לעבעדיג דער נאמען-מאג פון א פאמיליען-מיטגלוד. צו דער שמחה איז געקומען א המבשר עולם וואס האט זיך בוז 11 אוועגד געלאזט וואוילזעהן אין דער וואוינונג. בייא א גלעזעל משקה איז נאך 11 האט די שמחה זיך אויפגעפאנגען אין גאס, וואו מען האט געמאנצט, געזונגען און געשיכור'ט אויף וואס די וועלט שטעהט.

אין א געוויסען מאמענט אין אויף דער גאס דורכגעגאנגען דער פאליציאנט פון 6-טען קאמיסאריאט, דער 32 יעהריגער סט. קראזאלסקי פון קולטסקי 140. די שיכור'ע נעמען האבען זיך אהן שום סבה געווארפען אויפ'ן פאליציאנט און אוהם אנגעהויבען צו שלאגען מיט שטעקענס. דער פאליציאנט איז אין תחלת געווארען צעטרעטן אבער באלד האט ער זיך אריינגעטרעטן אין דער לאטע און אפרוקערונג אויף עמלוכע טרעט האט ער געווארענט די אנפאלער, אז אויב זיי וועלען נישט אפשטעלען זייער

ווילט איהר !!!

זיך אסעקורירען אויף לעבען, פייער, גנבה, זעהר גוטע בעדינגונגען קוועמע פאר אייך בעדינגונגען

קלינגט תיכף אן **טעלעפאן № 12-50**

אין דער פערזיכערונגס-ביורא

פון **מרדכי חיים רומקאווסקי** קילינסקיגא — 105 —

ווי איהר וועט זאפארט בעזוכט ווערען, רעיעל און פינקטליך בעהאנדעלט ווערען.

פערזוכט נישט !!! טיכטיגע אגענטען קאנען זיך מעלדען.

די פיעטרקאווער גאס וועט יא זיין אפען פאר'ן ראד-פערקעהר

(—) אין די נאהענטסטע טעג וועט זיך אנהייבען די ארבייט בייס אספאלטירען די פיעטרקאווער גאס אויפ'ן שמח פון נאווראט — אנדזשיא. דער נאגוסטראט האט מומגעטיילט די אונטערגעמער, אז עס קען אפגעשלאסען ווערען פאר'ן פערקעהר נאר אין זייט פון ברוק, מחמת דאס אפשלוסען דעם גאנצען שמח וואלט זיך שעדליך אפגעריפען אויפ'ן ראד-פערקעהר און בעזונדערס דערס וואלט דאס זעהר בעשווערט די פייערלעשער אין פאל פון א שרפה.

יידיש טעאטער

אין זאל פילהארמאניע — גארזשאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן

גאסטראלן פון די בערימטע סובערעטן און געזאנג-ליבהאבער

ווי'ערא קאניעווסקא

פאול ברייטמאן

מיט אנטייל פון מאקס בריז.

היינט מאנטאג, 9 אוועגד צו פאפולערע פרייזען פון 1—2.50

דאס חזנד'ל

אין 3 אקטען פון שטיינבערג מיט געזאנג און טענץ

ראל דאס חזנד'ל—ווי'ערא קאניעווסקא, ראל דוד—פ. ברייטמאן.

מארגען דינסטאג ד. 2-טען 9 אוועגד די אין לאדז בעליבטע פיעסע

ווי'ערא קאניעווסקא אין איהר ליבלינגס-ראל אלס

די יידישע שיקסע

3 אקטן מיט געזאנג און טענץ, ראל פאלאשקע—קאניעווסקא, ראל יוסף—ברייטמאן

די הכנסה געהט לטובת דעם פעראיין **עזרת אחים**

עס נעמט אנטייל דאס גאנצע פערסאנאל

בילעטען אויף אלע פלעצען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

אנאנס: — אין — פארבייגעהנדיג טוג **ר ייזעלע פון יאסאן**

דער קאמף געגען אנטיסעמיטיזם אין סאוויעט-רוסלאנד

(ענדע פון זייט 3)

אויף דעם שרעקלעכן אופן, ווי זי ווערט געפיהרט, האט זיך ארויסגעוויזן צו זיין א שטעקן מיט צוויי עקן. זי האט מיזם אזוי

די פראגע פון אנטיסעמיזם אזוי אויפגערעגט רעקלאמירענד, אז געוועזענע לובע מענשן האבן זיך אנגעהויבן צו קלערן: אפשר זענען טאקע די אנטיסעמיטן גארנישט אומגערעכט?

און אין גאר א זאך גלויב איך נים. איך גלויב נים אין די אורזאכן, וואס די קאמוניסטישע פארטיי נים אפיציעל אלס שולדיגע אין דער אויסמיידונג פון אנטיסעמיזם. די צרה, פאר אט דער אנטיסעמיזם שטיינט לעצט אין רוסלאנד, לוגט נים אין דעם, וויל קנאפר-רעוואלוציאנערע עלעמענטן האבן פערשטארקט זייער מעטיקעט אין לאנד. נאין, די צרה איז א רעזולטאט פון אלגעמיינע לאגע, האבן דערפאר געשטיגן אנטיסעמיטישע לאגע אין לאנד ווען זיך פערבעסערט, ווען דער אנטיסעמיזם געפינט אויף צו ריזן. אויב אבער זי ווען נאך ווייטער, ווען דער אנטיסעמיזם וואקסט.

די אזוי גערופענע „מיסמער-פראגע" ווען, ווען מען מאכט נגען אנטיסעמיזם אין אויך די הייגמיגע „קינאנ" ווערן גארנישט העלפן און פערקלענערן דעם אנטיסעמיזם, אויב די עקאנאמישע לאגע אין לאנד ווען זיך נים פערבעסערן.

• • •

דאס הייגמיגע בולד „דאס פערברעכן פון בורגער סוריקאוו" — אודער ווען איך עס נעהן זעהן, איר בין אבער פעראונטערעסירט צו זעהן עס דאן, ווען קיין רעדעס ארום אהם ווערן נים געהאלטן ווערן. איך וויל זעהן, ווי אזוי די מאסן ווערן אויפגעמעט א פולס נגען אנטיסעמיזם אהן שטארקע רעדעס. איך וויל בעאבאכטן די שטימונג פון די מאסן אזוי ווי זי אין אהן „הויכע" ארגומענטן...

צום טויט פונ'ם אנפיהרער פון דער „היילס-ארמעע"

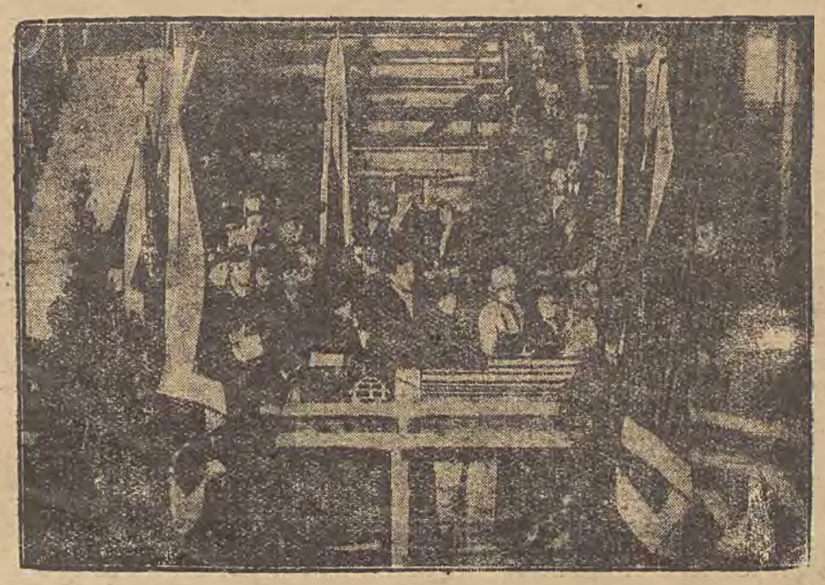

אין איינער פון די לאנדזינער קירכען איז אויסגעשטעלט געווארען די טרומע מיט'ן קערפער פון פערשטארבענעם גענעראל בעט, דער נעו. אנפיהרער פון דער הילס-ארמעע. אין פערליך פון איינינע עק האבען בעזוכט דעם קאטע-פאלק איינינע צעהנדליג טויזענד מענשען פון פערשידענע לענדער פון אירעפע

דער 7-יאהר-טאג פון ראטענוי'ס ערמארדונג

אין א שא יעל אונטער בערלין, דארט וואו עס איז מיט 7 יאהר צוריק ער, מארדעט געווארען דער דעמאלס דיגע-דמטשער אויסערן-מיניסטער, וואלטער ראטענוי איז דעם 24. יוני אין 7. יאהרן שטג פון זיין ערמארדונג סארגעקומען די ענטהילונגס-פייערונג פון אנדענק-טאוועל אויף זיין נאמען.

א זומער-נאכט אין הרי-יהודה

(ענדע פון זייט 4).

בייט-רוה, ווען אנ'אנגעהארעוועטער מען שרייבט זיך צו צו זיינע קולטורעלע בעדערפנישען.

מיר האבען נאך קיין צייט געהאט גוט ארומצוזעהן זיך, ווי איינער פון אונזערע חברים, ווען ער הייט אויפגעכאפט מיט א אינטעלינענטש פערבערדנטען פנים, וועלכער איז נאר-וואס ארויס און צומער. זיי רייסען זיך א ווילע אפ אינער פון אנדערען, דערווייטערן זיך אויף א געוויסער דיסטאנץ און קוקען זיך אויבער מיט נייגיריגע, לובעספולע, פרייגדליכע בלי-קען.

— נו, ברודער, ווי אזוי קומסטו אהער?

— שפעטער א ווילע, אייל זיך נישט. אפשר וועלט איהר עסען, טרינקען?..

דערווייל האבען אונז ארומגערינגעלט כמעט אלע חברים, וואס האבען זיך געפונען אין חדר-אוכל, און בוסלעווייז און געשאפען געוואלען אנ'אונזערע שמונגונג, וואס קיינער וויסט נישט, פון וואנען זי קומט, און פון וואו זי צוהט אזהר יניקה.

שפעטער א ווילע האבען מיר זיך צוזעצט אויף דעם גרזמיר הויף, איינער צוגעטיליגט צום צווייטען — און די אריי-ישראל-נאכט האט אנגעהויבען צו וועבען אזהרע נאלדענע לעגענדען.

און דער מענש מיט דעם פערבערג.-נ-טען אונטעלינענטעם פנים דערצעהלט:

— צוברעכען די פען, אויס רעדאק-ציע. זעהסט ברודער, אט אזא מען רע-דאקציע (דערבייווייזט ער מיט דער האנד אויף דער שטאל). א קלוגע קעל-בעלע — אי, אז דאס א געשמאק מאמר'ל! „עדינה" מיט אזהר בת-יחידה „אצילה" (נעמען פון קוה), זיי נעבען דעם אמת'ן נחת.

און א.ן דער שטולקייט פון דער נאכט קלונגט די יונגע, פרישע, פול-האפענדע שטימע, וועבענדיג די לע-גענדע פון דער ממשות'דיגער ווירקליכ-קייט.

— א ווייז-נארען, טרויבען, אויבר.ר-מען... דאס זענען נישט קיין אבסטראק-טע בעגרופען. איך האב פערבוטען א וועלט פון חלומות אויף א גן פון מעש ם. זיצענדיג אין רעדאקציע, האב איך די אמת'ע וועלט נישט געקענט, איך האב זי נישט געוואוסט, און דאס טרויערוגע און דעם אז, אום איך האב געמוזט, אז איך פערשטעה זי יא...

ער האט גערעדט שעהן, הויצנ, אז נישט נאר מור, וועלכע האבען זיך אראפגעלאזט פון אנ'אנדער פלאנעט, כמעט, נאר אויך זיינע טאג-טעגליכע חברים ביי דער ארבייט האבען אזהם געהערט, און מיר און זיך האבען זיי גע-פוהלט דעם ווידערקלאנג פון זייער אייגענער נשמה.

און די נאכט ווערט שומערער, עס פוהלט זיך א פייכטע פרישקייט. קלייגע וואלקענדלעך, וואס זענען נאר וואס בע-שאפען געווארען אויף דעם הומעל פון ים-המלח, שפאצירען זיך שטילערהייט, ווי אויך זיי וואלטען זיך צוהערען צו דיי חלומות און צו דער ווירקליכקייט. און אין דער נשמה טיף האט זיך פער'-גנב'עט א פרעמדע האנד און מאכט דארט דעם השבון הנפש.

און מיט אמאל... צווייי גרויסע פייער-דיגע אויגען און א סיגנאל פון א סורע-גע: דער מענש האט מנצח געווען דעם שטאל. געבען אונז שטעהט דער שאפער, פערטיג צום וועג.

און אז קרית ענבים מיט אנדערע פרמים, הייזער, שטאלען, גערטנער, און שיין געווען ווייט הינטער אונז, האב איך נאך אלץ געהערט די שטים פון דעם געוועזענעם רעדאקטאר, וועלכער האט פערבוטען די פען אויף דעם אכער-אייזען..

און די נאכט שווייגט, די נאכט שטומם, און א מאנושער מאלער לייגט א שטריך נאך א שטריך אין דעם לעגענ-דארישע-רעאלוסטישען בולד, וואס רופט זיך: אריי-ישראל.

—0—

ס'איז איבריג צו קומען קיין לאדז.

מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען און אין אלע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, וואַרשא, אין גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.

אינטערווענציעס, פערטרעטונגען, בעראטונגען אינפארמאציעס, פערמיטלונגען אין אלערליי ענינים וועסעל-אינפאסא, קלויזולעס. זאבעזפיעטשעניעס אויסזונפטען און בעאבאכטונגען.

ביורא „ארגוס", לאדז, זאכאדניא 36

מיר זוכען קאָרעספאנדענטען און מיטארבייטער :—:—: אין אלע שטעט און שטעטלעך. :—:—:

מעכאנישע שלאסערייען שויסערייען

J. REDER, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעהם אן פערשידענע מאשינען-רעפעראטורען ווי צופאסען פער-שידענע מאשינען-טיילען. און אויטאגענישע שווייסונגען.

אכטונג שטריקער!

איך שטעל צו מישען מיט מעסטערס פון 30 זל. אן רעיעלע אויסזיהרונג.

פריוואט-וואוינונג גראנסקא 20 וו. 17.

אין יעטוועדער יוד. פאמיליע

מוז זיך געפונען דער אינציגער יודישער ארגאן פאר היגיענע און מעדיצין

„פאלקס-געזונד"

(7-טער יאהרגאנג), אויסגאבע „טאג" — „אזע", רעד. ד"ר צ. שאבאד (ווילנע). פרייז: א יאהר—6 גילדען; א 1/2 יאהר—3 גילדען; א 1/4 יאהר—1.50 גילדען, אדרעס רעד. „פאלקסגעזונט" ווילנע, פ. ק. א. 80.604. וויכטיגע פרעמיעס עצות אומזיסט

טיכטיגע און רעיעלע אגענטן ווערען געפאדערט איבעראל!

אין אלע ביכלען

אין אלע בוכהענדלערס

אין אלע בוכהענדלערס

Ogłoszenia Fuchs'a to mur

o który oprzeć się może najbardziej zachwiana firma; nie upadnie nigdy, skoro tylko się zwróci o radę reklamową do

Akwizycji ogłoszeń

FUCHS'a

Piotrkowska 50, tel. 21-36

ערעגאנטע

שייטלען

(א לא גארסאן) ווי אויך צו פריזירען געמט אן די לאנג-יאהריגע פריזיערקע פרוי גארנעצקא, מאניסטראצקא 1.

אלע ארט בעשטעלונגען, וואס געהט ארייין אין נעביט פון פריזיערייי ווערען פראמפט און פינקטליך אויסגעפירט, מעסיגע פרייזען.

ריו-ביבליאטעק

א. נ. א. אייזענשלאס

פאלורניאזקא 11, לינקס אפיציגע 3 שטאק, די ליי-ביבליאטעק איז טעגליך חוץ דינסטאג פון 6—9 אוועגד, שבת פון 10—1 און 6—9 אוועגד.

קנה חכמה קנה בינה

ואל תט מאמרי פי

אז דו דארפסט ערלעדיגען סאנדאוועזאכען זאלסט דו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכאדניא 52

אז תלך לבטח דרכך

ווייל אין ביורא בי ה' מאנעלא ווערט גע-וויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאוועזאכען, ביטעס, קלאגזולעס, זאבעז-פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואלאניעס אונטערצייזעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכע

מיט אכטונג

י. מאנעלא פיעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52

אויספערקויף

אויסערגעוועהנליכע געלעגענהייט!!!

1.500 פאר דאמען-שיך

די נייעסטע פאסאנען פון בעסטען לעדער זיי פריין פון 0 ביז 50 זל. פאר א פאר.

Stelzner, Weber i S-ka

ul. Piotrkowska 141.

לעטשניצע

17 זגיערסקא 17, מער. 16-33

אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטיש דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אחרינ.—מאסאזש, עלעקטריזאציע מאקען-שטעלען, קינסטליכע איינגזאנ'ן-בעשטראלונגען איבמינגען גענען שקאר לאטינע.

וויכטיג פאר די, וואס פארהרען אויף אורלויב!

ווילט איהר אייער אורלויב נוט פערברענגען? ווילט איהר האבען אנגענעהמע געזעלשאפט? פארהרט אויף אפרוה נאר אין בעוואוסטען

פענסיאנאט „WYGODA"

St. GŁOWNO, Polenice. Wila Misiaka obok Nowego Otwocka w lesie

גרויסע זוניגע צימערן, כשר'ע, היגיענישע קיך, שעהנע געגענד. קאנקורענץ-פרייזען—30% ביליגער ווי איבעראל;

בעמערקונג: בעטגעוואנד איז נויטיג מיטצובארענגען.

צו ווענדען זיך דירעקט צו פרוי אפעל אין פענסיאנאט „וויגאדא"

אין לאדז ערשיינט אויסקונפט: אפעל, זאוואדזקא 23, אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס, פארטער.

פאר יונגעלייט אין ערוואקסענע

אדמיניסטראציע: לאדז, פיוטרקאווסקא 101. אויפגעלעגט: מיט אלע ביכלען אין אלע בוכהענדלערס. אין אלע בוכהענדלערס. אין אלע בוכהענדלערס.

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א הויף אין פוילען 8 זל., אין פרעמדלאנד אין מאנ. גיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1.25 דאלאר.

אינזעראט-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פארן עקסט 10 גרעשען, פרעמדע 24 גר., אין עקסט 40 גר., פרעמדע 60 גר., נעקרן 12 גר., פרעמדע 18 גר. פאר אויפלעגנישע אנגעבען 100% מעהר. אויסער דער שטאט—מיט 50% מעהר. פון די פרעמדן מוזען נישט אריינגעגעבען שטן ראבאט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 14